

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΕΤΟΣ 18^ο ΤΕΥΧΟΣ 97^ο ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2018

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ίδιοκτήτης:

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Υπεύθυνος Ύλης:

Σταύρος Όλύμπιος

Διευθυντής Γραφείου Ποιμαντικής Διακονίας

Διευθύνεται

από Συντακτική Έπιτροπή

Διεύθυνση:

Όδος Αγίου Ανδρέου 306,

Τ.Θ. 56091, Τ.Τ. 3304

Λεμεσός - Κύπρος

Τηλ.: 00357-25864311

Ίστοσελίδα:

www.imlemesou.org

Συνδρομές:

Έσωτερικού €7

Έξωτερικού €10

Τιμή Τεύχους: €1

Έξωφυλλο: Άγιος Λουκάς ο Ιατρός,

Έπίσκοπος Κριμαίας

Όπισθόφυλλο: Τοιχογραφία Αγ. Πατέρων

ι.ν. Παναγίας Πύργου Λεμεσού, 15ος. αι.

Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ
χορός, ἐκ τῶν τῆς οἰκουμένης
περάτων συνδραμῶν, Πατρός,
καὶ Υἱοῦ, καὶ Πνεύματος ἁγίου,
μίαν οὐσίαν ἐδογμάτισε καὶ
φύσιν, καὶ τὸ μυστήριον τῆς
θεολογίας, τρανῶς παρέδωκε
τῇ Ἐκκλησίᾳ· οὓς εὐφημοῦντες
ἐν πίστει, μακαρίσωμεν
λέγοντες· ὦ θεία παρεμβολή,
θηγόροι ὀπλίται, παρατάξεως
Κυρίου, ἀστέρες πολύφωτοι,
τοῦ νοητοῦ στερεώματος, τῆς
μυστικῆς Σιών οἱ ἀκαθαίρετοι
πύργοι, τὰ μυρίπνοα
ἄνθη τοῦ Παραδείσου, τὰ
πάγχρυσά στόματα τοῦ
Λόγου, Νικαίας τὸ καύχημα,
οἰκουμένης ἀγλαΐσμα, ἐκτενῶς
πρεσβεύσατε, ὑπὲρ τῶν
ψυχῶν ἡμῶν.

Οἱ ἀρθρογράφοι ἔχουν τὴν ἀπόλυτη εὐθύνη τῶν
ἀπόψεών τους

Ἡ εὐλογία νά εἶσαι μητέρα

**τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου
Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου**

Μέ ἀφορμή τήν ψήφιση τοῦ νόμου γιά τίς ἐκτρώσεις ἀπό τή Βουλή τῶν Ἀντιπροσώπων τόν περασμένο Μάρτιο, ἡ Τοπική μας Ἐκκλησία διά τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Ἀθανασίου ἀντέδρασε ἔντονα, τόσο στόν τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό τῆς Μητροπόλεώς μας ὅσο καί σέ ἄλλες εὐκαιρίες, γιά τόν ἐπαίσχυντο αὐτό νόμο καταδικάζοντάς τον ὡς ξένο καί ἐνάντιο στήν εὐαγγελική καί τήν ὀρθόδοξη μας ζωή καί παράδοση.

Ἡ ἐπιστολή αὐτή τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας πού δημοσιεύουμε, θέλει νά προβληματίσει καί νά ξυπνήσει τήν ἀνθρώπινη καί χριστιανική συνείδηση κάθε γυναίκας - μητέρας, πού ἴσως νά ἔχει λογισμούς γιά ἔκτρωση - φόνο τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης - ζωῆς, πού τῆς χάρισε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί φέρει μέσα της.

Ἀγαπητή μου ἀδελφή,

Ἐάν εἶναι ἀλήθεια ὅτι εἶσαι ἔγκυος πρόσεξε νά μήν πανικοβληθῆς καί νά ἀφήσης ἀρνητικά συναισθήματα νά νικήσουν τό ἀμετρήτου χαρᾶς γεγονός ὅτι εἶσαι ἤδη μητέρα ἑνός ἀνθρώπου, μιάς εικόνας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἑνός ἀνυπεράσπιστου καί ἀθῶου πλάσματος πού ἤδη φιλοξενεῖς στά σπλάγχνα σου.

Μήν σέ νικήσουν οἱ ἀρνητικοί λογισμοί τοῦ γιατί βρέθηκε αὐτό τό ἀθῶο πλάσματάκι μέσα σου, καί τό τί θά κάνης ἐσύ μαζί του καί ποιά θά εἶναι ἡ πορεία σου μέ αὐτό μαζί. Δέν ἔχει τόση σημασία ὁ τρόπος, ἀλλά τό γεγονός τοῦ μεγαλείου τῆς μητρό-

τητός σου.

Κατανοῶ ὅτι μπορεῖ ὁ τρόπος τῆς σύλληψης του νά ἦταν γιά σένα ἕνα τραυματικό γεγονός, πού οὔτε νά τό θυμάσαι δέν θέλεις, ἀλλά ἀποσύνδεσε τό γεγονός τῆς σύλληψης του ἀπό τό γεγονός τῆς ὑπαρξης μέσα σου ἑνός νέου ἀνθρώπου. Ἐπιστρέψτε ὅλη τή δύναμη τήν ἀκαταμάχητον τῆς μητρικῆς σου ἀγάπης καί κοίταξε τήν εὐλογία αὐτή τῆς γυναικειᾶς φύσης σου νά εἶσαι ἤδη ΜΗΤΕΡΑ.

Μπροστά στό γεγονός τῆς γεμάτης ἀγάπης καί δύναμης μητρότητάς σου, μήν ἐπιτρέψης σέ κανένα νά σοῦ προτείνει τή διακοπή τῆς κύησης τοῦ δικοῦ σου παιδιοῦ, τοῦ νέου αὐτοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ἤδη στά σπλάγχνα σου. Μήν ἐπιτρέψης ἐσύ νά γίνης φονιάς τοῦ παιδιοῦ σου καί συνάμα καί φονιάς τῆς ἀθάνατης ψυχῆς του.

Κατανοοῦμε ὅτι ἡ ὑπαρξη ἑνός νέου ἀνθρώπου μπορεῖ νά ἐπιφέρει σημαντικές ἢ μεγάλες ἀνατροπές στή ζωή σου. Ὅμως, μπροστά στόν φόνο τοῦ ἴδιου τοῦ παιδιοῦ σου ἀπό τά χέρια τά δικά σου, μέ ὅλες τίς ἀνυπολόγιστες τραγικές συνέπειες γιά ὀλόκληρη τή ζωή σου, τά ἐπιχειρήματα γιά τήν ἔκτρωση τοῦ παιδιοῦ σου καθίστανται ἄκρως φθηνά καί ἀνίσχυρα, γιατί ἔστω καί ἂν πραγματοποιηθοῦν ὅλες οἱ φοβίες σου, τά ἀποτελέσματά τους θά εἶναι παροδικά καί πρόσκαιρα, ἐνῶ τά ἀντίθετα μόνιμα καί αἰώνια.

Μήν πιστέψης ποτέ αὐτό πού κατά κόρον προβάλλεται σήμερα, ὅτι τό ἔμβρυο εἶναι ἀπλά μέλος τοῦ σώματός σου καί ὅτι

μπορείς νά τό κάνης ὅ,τι θέλεις. Ἡ ἐπιστήμη καί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κατηγορηματικά ἀντίθετοι. Τό ἔμβρυο εἶναι ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος, ἀνεξάρτητος καί ἐλεύθερος, πού φιλοξενεῖται στά σπλάγχνα τῆς μητέρας του καί χρῆζει τῆς προστασίας καί τῆς ἀγάπης ὄλων μας. Τό ἔμβρυο εἶναι ἀνεξάρτητη ὄντοτητα, σῶμα καί ψυχή ἀθάνατη, ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψής του, ὅπως ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψής του στά σπλάγχνα τῆς Παναγίας μητέρας Του, καί ὡς τέλειος Θεός καί τέλειος ἄνθρωπος ἐνσαρκώθηκε γιά τή σωτηρία ὄλων μας.

Σύγχρονοι μελετητές ὑποστηρίζουν ἀπό κάθε ἄποψη ὅτι τό ἔμβρυο φέρει ζωή ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς σύλληψής του καί ὅτι εἶναι ἀνεξάρτητος ἄνθρωπος ἀπό τή μητέρα του. Ἡ ἔκτρωση εἶναι ὁ βίαιος θά-

νατος τοῦ ἐμβρύου καί μάλιστα φόνος γιατί γίνεται χωρίς τή συγκατάθεση τοῦ θύματος, καί ἐνώ αὐτό εἶναι τόσο ἀθῶο καί ἀνυπεράσπιστο καί ἀνένοχο πλάσμα τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ καί Πατέρα μας.

Δέχομαι ὅτι μπορεῖ νά σέ πιέζουν οἱ περιστάσεις, οἱ οἰκείοι σου, τό περιβάλλον σου, ἴσως καί κάποιοι σύμβουλοί σου ἤ καί γιατροί σου. Σέ παρακαλῶ ὅμως, σκέψου πῶς αὐτό πού σοῦ προτείνουν εἶναι ἢ πιο με-

γάλη ἁμαρτία τῆς ζωῆς σου. Σκέψου ὅτι μιά τέτοια ἀπόφασή σου θά στιγματίσῃ ἀνεξίτηλα καί πολύ βαθιά, τραυματικά τήν ὑπαρξή σου, αἰώνια.

Ἐλα στήν Ἐκκλησία μας. Τρέξε στούς πνευματικούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Σέ ἀναμένουν μέ πολλή πατρική ἐν Χριστῷ ἀγάπη γιά νά ἀκούσουν τό πρόβλημά σου, νά μιλῆσουν μαζί σου, νά ἀφουγκραστούν τούς φόβους, τίς ἀνησυχίες καί τούς προβληματισμούς σου, νά σκύψουν μέ πατρικό ἐνδιαφέρον στή δική σου περίπτωση, μέ κάθε εὐαισθησία καί ἐχεμύθεια καί κατανόηση τῆς ἰδιαιτερότητάς σου. Πίστεψε στήν παντοδύναμη πατρική ἀγάπη καί πρόνοια τοῦ Χριστοῦ μας.

Νά εἶσαι βέβαιη ὅτι, ἐάν κρατήσης στή ζωή τό παιδί σου, παρόλες τίς προσωπικές θυσίες καί τούς ἀγῶνες σου, ὁ Χριστός μας ὁ πανάγαθος καί

παντοδύναμος, θά σέ εὐλογήσῃ καί θά σέ συνοδεύσῃ στά βήματα τῆς ζωῆς σου καί θά γίνῃ βοηθός καί συμπαραστάτης σου. Καί ἐάν ὁ Θεός εἶναι μαζί μας, κανένας δέν μπορεῖ νά εἶναι ἐναντίον μας. Σοῦ εὐχομαι καλή νίκη καί ἐπιτυχή θριάμβο τῆς μητρότητός σου.

Μετ' εὐχῶν,

† ὁ Λεμεσοῦ Ἀθανάσιος

Θετικά και αρνητικά τῶν Μέσων Κοινωνικῆς Δικτύωσης

τοῦ Ἐπισκόπου Ἀρθοῦντος κ. Νικολάου

Ο εικοστός αἰώνας σφραγίστηκε ἀπό σειρά γεγονότων, τὰ ὁποῖα προανήγγειλαν τὸν ἐπαναπροσδιορισμὸ τῶν δεδομένων τῆς παγκόσμιας ἱστορίας σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Ὁ αἰώνας αὐτός γνώρισε τὴ μεγαλύτερη τεχνολογική καὶ ἐπιστημονική ἀνάπτυξη ἀπ' ὅση γνώρισαν σὸ σύνολο τοὺς ὅλοι οἱ προηγούμενοι αἰῶνες. Τὸ σημαντικότερο ὅμως στοιχεῖο ἀποτελεῖ ἡ ἐνσωμάτωση αὐτῶν τῶν θεαματικῶν τεχνολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων στὴν καθημερινή ζωὴ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων.

Ἡ τεχνολογία τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐνημέρωσης καὶ Πληροφόρησης γνώρισε καὶ αὐτὴ μέ τὴ σειρά τῆς ραγδαία καὶ πρωτοφανή ἀνάπτυξη. Ὁ πρῶτος ψηφιακὸς ὑπολογιστὴς πού κατασκευάστηκε τὸ 1946 καταλάμβανε χῶρο 163 τετραγωνικῶν μέτρων. Σέ λίγα ὅμως χρόνια σχεδόν ὁ κάθε ἀνθρώπος ἀπέκτησε τὴ δυνατότητα νὰ φέρει διαρκῶς μαζί του τὸν προσωπικό φορητό του ὑπολογιστή, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ συνδέεται διαδικτυακά μέ ὁλόκληρο τὸν κόσμο.

Ἐπιπλέον ἡ τελειοποίηση τῆς τεχνολογίας τῶν ἐπικοινωνιῶν ἀρχίζοντας μέ τὴν εὐρεία διάδοση τοῦ τηλεφώνου καὶ φθάνοντας στὰ σύγχρονα δορυφορικά συστήματα, κατόρθωσε νὰ ἐνώνει μεταξύ τους μέ ἦχο καὶ εἰκόνα ὅποιαδήποτε σημεῖα τῆς Γῆς. Αὐτές καὶ ἄλλες πολλές ἀλλαγές στὴν ἐνημέρωση καὶ ἐπικοινωνία, πού διανοίγουν παράθυρα σέ ἄλλες χῶρες καὶ τρόπους ζωῆς, ἀπέτελεσαν καὶ τὸν κύριο παράγοντα κοινωνικῶν ἀλλαγῶν στὸν 20ο αἰῶνα διαμορφώνοντας νέους κανόνες στὴν ἐκπαίδευση, τὴν ψυχαγωγία ἀκόμη καὶ στὴν πολιτική ζωὴ ἀλλὰ καὶ σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα τοῦ καθημερινοῦ βίου. Θὰ πιστεῦτε κανεῖς ὅτι τὰ δεδομένα πού δημιουργήθηκαν, θὰ γεννοῦσαν καὶ θὰ βοηθοῦσαν περισσότερο τὴ σύσφιγξη τῶν

ἀνθρωπίνων σχέσεων σέ ὅλα τὰ ἐπίπεδα, πράγμα πού δυστυχῶς σὸ μεγαλύτερο βαθμὸ δέν ἐπαληθεύεται.

Ἡ ἐκπληκτικὴ λοιπὸν ἀνάπτυξη τῆς τεχνολογίας καὶ ἐπικοινωνίας τὰ τελευταῖα χρόνια ἔφερε ἐπανάσταση στὴ ζωὴ μας. Μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐκμεταλλεύονται τίς δυνατότητες αὐτές, ὁ καθένας μέ τίς δικές του γνώσεις καὶ δεδομένα.

Εἶναι πραγματικά ἐντυπωσιακὸ νὰ μπορεῖς νὰ ἐνημερώνεσαι ἀνά πᾶσα στιγμή γιὰ τὸ παγκόσμιο γίνεσθαι καὶ μέσω τοῦ διαδικτύου νὰ ἔχεις ὅλο τὸν κόσμο μπροστά σου, στὴ μεγάλη ἢ μικρὴ σου ὀθόνη, τὸ κινητὸ σου δηλαδή τηλέφωνο.

Ὅποσδήποτε εἶναι ἀναγκαῖο καὶ θεμιτὸ νὰ ἀξιοποιοῦμε θετικὰ ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀνθρώπινης σοφίας καὶ γνώσης, ἀλλὰ νὰ γίνεται χρῆση μέ σύνεση καὶ μέτρο, ἀποφεύγοντας τὴν ἀλόγιστη κατάρχηση. Λέει ὁ Ἄπ. Παῦλος σέ μία ἐπιστολή του «καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ καταχρώμενοι».

Δέ θὰ δαιμονοποιήσουμε λοιπὸν καὶ δέ θὰ ἀπορρίψουμε τίποτε, ἀλλὰ καὶ δέν θὰ ἐπιτρέψουμε σέ κανένα νὰ ἀπορρίψει ἐμᾶς τοὺς ἰδίους, νὰ μπεῖ ἔτσι στὴ ζωὴ μας πού νὰ τὴν ἀλλάξει. Νὰ ἀλλοιώσει τὴν προσωπικότητα, νὰ ἀλλοτριώσει τὸ πνεῦμα μας, τὴν ἰερότητα καὶ μοναδικότητα τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς ἀνθρώπινης ἐπικοινωνίας. Δέν πρέπει νὰ ἐξαρτηθοῦμε καὶ νὰ αἰχμαλωτισθοῦμε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπιτεύγματα, σέ σημείο πού νὰ ἐπηρεάσουν ἀρνητικὰ τὴ ζωὴ μας. Ἀπεναντίας οἱ ἀρχές καὶ οἱ ἀξίες τῆς ζωῆς καὶ παράδοσής μας πρέπει νὰ κυριαρχήσουν σέ αὐτὰ, ὥστε νὰ τὰ ἀξιοποιήσουν θετικὰ καὶ νὰ τὰ ἀναδείξουν ὄργανα καὶ ἐργαλεῖα, πού θὰ ὑπηρετοῦν καὶ θὰ διακονοῦν τὴ ζωὴ μας.

Υπάρχει λοιπόν ανάγκη σωστής χρήσης χωρίς υπερβολές και έκτροπές, για να μη χάσουμε τα παιδιά μας δημιουργώντας τους με την κατάχρηση της τεχνολογίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ψυχολογικές διαταραχές, άδιαφορία για μελέτη και μόρφωση, άπαξίωση της ζωής, κλεισιμο στην έγωιστική και καταθλιπτική μοναξιά τους. Νά είναι συνεχώς τα παιδιά με την έφηβική επιπολαιότητα, τον ένθουσιασμό και την άθωότητά τους εκτεθειμένα σε φαινόμενα παρενόχλησης, εξαπάτησης, αποπλάνησης, έκφοβισμού και τόσων άλλων κινδύνων.

Νά μην χαθεί η επικοινωνία μέσα στην οικογένεια μεταξύ συζύγων αλλά και γονιών με τα παιδιά τους. Ένω δηλαδή επικοινωνείς με πολλούς εικονικούς και άγνωστους πολλές φορές ανθρώπους – φίλους, να χάνεις τον διπλανό σου, τα πρόσωπα του στενού σου περιβάλλοντος και να μην έχεις κανένα πραγματικά δίπλα σου ιδίως στις δύσκολες ώρες και στα προβλήματά σου. Γενικά τό κάθε μέλος της οικογένειας ζει κυριολεκτικά στον δικό του κόσμο, τον φανταστικό, εικονικό και ανύπαρκτο εν πολλοίς. Δέν μπορεί όμως να σταθεί και να αντέξει για πολύ σπίτι και οικογένεια, όπου έπιστρέφει ο πατέρας άργά από τη δουλειά του και κλείνεται στο δωμάτιο με τον υπολογιστή του, και τα παιδιά στά δικά τους δωμάτια για να ένημερωθούν ο καθένας, και να επικοινωνήσουν μέσω του facebook με τούς φίλους τους ή άκόμη να άσχοληθούν με τίς διάφορες υποχρεώσεις τους. Μ' αυτή τή συμπεριφορά χάνεται η επικοινωνία της αγάπης, σβήνει η οικογενειακή χαρά και ζεστασιά και τά μέλη της οικογένειας άπλως συγκατοικούν. Τραυματίζεται η ένότητα της οικογένειας και η ψυχική υγεία των μελών της.

Μέ τή συνεχή ένημέρωση και άνάρτηση προσωπικών δεδομένων και δραστηριοτήτων, χάνεται από τούς χρήστες ή προσωπική και ιδιωτική ζωή. Όλοι άσχολούνται με όλους και καλλιεργείται η κατάκριση. Ό έθισμός σε συνδυασμό με τήν άρρωστημένη φιλαυτία και τόν ναρκισσισμό και η ικανοποίηση να βλέπουν συνεχώς τό εικονικό τους προφίλ, τούς δημιουργεί ψυχοσωματικά προβλήματα και διαταραχές. Δημιουργείται χάσμα τίς σχέσεις των συζύγων, έξωσυζυγικές πολλές φορές σχέσεις και στό τέλος κατακόρυφη αύξηση των διαζυγίων. Τά παιδιά μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον ψυχικά και πνευματικά άνθυγεινό. Τά μέσα αυτά μπορεί να διευκολύνουν άρκετά τή ζωή μας, όμως άν δέν περιορισθούμε στην όρθή χρήση και άξιοποίησή τους, μπορεί να άλλοιώσουν τήν προσωπικήττά μας και τή ζωή μας όλόκληρη.

Μέ τό διαδίκτυο, όπως είπαμε, είναι όλος ο κόσμος μπροστά μας, μέσα στο σπίτι μας. Είναι όμως, άν δέν προσέξουμε, και ο υπόκοσμος, ο κόσμος της βίας και του έγκλήματος, της άισχύροτητας και της άνηθικότητας και όλα αυτά τά έχουν άκόμη

και τά παιδιά μας συνέχεια μαζί τους και άσχολούνται με αυτά.

Άς καθίσουμε λοιπόν με σύνεση και προσοχή, αφήνοντας λίγο τόν έαυτό μας να ξεζαλισθεί και να ξεμεθύσει από τή ζάλη και τή μέθη και τόν έντυπωσιασμό της τεχνολογίας βάζοντας τά πράγματα στή θέση και τά όριά τους.

Άς χαρούμε, άξιοποιώντας τίς διευκολύνσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αλλά με μέτρο, σύνεση και προσοχή.

Άς μην παρασυρθούμε από τή δυνατότητα να γνωρίσουμε και να επικοινωνήσουμε με όλο τόν γνωστό και άγνωστο κόσμο, και στό τέλος να χάσουμε τόν έαυτό μας, τόν συνάνθρωπό μας και τήν άληθινή φίλια, τήν οικογένειά μας άκόμη και τόν ίδιο τόν Θεό μας.

Δόγμα καί ἦθος

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἰεροθέου

Ὅταν ἀρχίζη κανεῖς ἓνα θέμα πρέπει νά προσδιορίζη τήν ἔννοια κάθε ὅρου, γιατί «ἀρχή σοφίας ὀνομάτων ἐπίσκεψις», κατά τόν σοφόν Ἀντισθένη. Ἔτσι καί ἐδῶ πρέπει νά προσδιορίσουμε τί ἐννοοῦμε με τούς ὅρους δόγμα καί ἦθος.

Ἡ λέξη δόγμα προέρχεται ἀπό τό ρῆμα δοκῶ πού σημαίνει πιστεύω, ἔχω πεποίθηση, νομίζω, καί με αὐτήν τήν λέξη δηλώνεται μιά θεμελιώδης ἀρχή, πού ἐκφράζει μιά ἐπιστημονική ἀλήθεια, ἓνα πολιτικό γεγονός. Στόν Χριστιανισμό μέ τήν λέξη δόγμα ἐννοεῖται ἡ διδασκαλία γιά θεμελιώδη ζητήματα πίστεως, πού θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἀπόλυτο κύρος. Ἡ διαταγή πού ἐκδόθηκε ἀπό τόν Καίσαρα Αὐγουστο νά ἀπογραφοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας λέγεται δόγμα. «Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογραφεσθαι πάσαν τήν οἰκουμένην» (Λουκ. β', 1). Στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» με τόν ὅρο δόγμα προσδιορίζονται οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἀποστόλων, πού ἐλήφθησαν στήν πρώτη Ἀποστολική Σύνοδο, γι' αὐτό γράφεται: «ὡς δέ διεπορεύοντο τάς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τά δόγματα τά κεκριμένα ὑπό τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ» (Πράξ. ιστ', 4).

Μέ αὐτήν τήν ἔννοια ὀνομάσθηκαν δόγματα καί οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Στήν οὐσία, ὅμως, οἱ ἀποφάσεις πάνω σέ θεμελιώδη θεολογικά ζητήματα, ὀνομάζονται στήν γλῶσσα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὅροι. Ἡ λέξη ὅρος, πού συνδέεται μέ τά ὅρια, σημαίνει τά ὅρια μεταξύ τῆς ἀληθείας καί τῆς πλάνης. Ἀκόμη καί ἡ ἐπιστήμη θέτει ὅρια μεταξύ τοῦ πραγματικοῦ καί τοῦ φανταστικοῦ. Στήν θεολογική γλῶσσα, γιά παράδειγμα, ὁ ὅρος ὁμοούσιος δηλώνει ὅτι ὁ Λόγος ἔχει τήν ἴδια οὐσία μέ τόν Πατέρα, εἶναι ἄκτιστος. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια, καί

πέρα ἀπό αὐτήν τήν ὀρολογία εὐρίσκεται ἡ πλάνη, τό ψεῦδος.

Οἱ Τοπικές καί Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἐκτός ἀπό ὅρους συνέταξαν καί ἱερούς Κανόνες. Οἱ ὅροι-δόγματα ἀναφέρονται σέ Τριαδολογικά, Χριστολογικά καί Ἐκκλησιολογικά ζητήματα, καί χρησιμοποιεῖται ἡ φράση «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν», ἐνώ οἱ ἱεροί Κανόνες ἀναφέρονται στήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τήν πορεία τῶν Χριστιανῶν-μελῶν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τήν οἰκειοποίηση τῆς σωτηρίας καί χρησιμοποιεῖται κυρίως ἡ φράση «ἤρесе τῇ Συνόδῳ». Στήν πραγματικότητα οἱ ἱεροί Κανόνες εἶναι ἡ μετάφραση τῶν δογμάτων στήν ἐκκλησιαστική ζωή καί ὁ τρόπος ἐκεῖνος διὰ τοῦ ὁποῦ οἱ Χριστιανοί μποροῦν νά βιώσουν στήν προσωπική τους ζωή τά δόγματα. Μέσα ἀπό αὐτήν τήν προοπτική πρέπει νά δοῦμε τούς ἱερούς Κανόνες καί ὄχι μέσα ἀπό νομικές διαδικασίες.

Ἡ λέξη ἦθος δηλώνει τήν ποιότητα τοῦ χαρακτήρος ἐνός ἀνθρώπου. Ἡ λέξη αὐτή στόν πληθυντικό ἀριθμό, ἦθη, ἀναφέρεται στίς μορφές συμπεριφορᾶς καί στίς ἀντιλήψεις λαῶν καί κοινωνιῶν, καί ὅταν αὐτές εἶναι σταθερές καί τυποποιημένες ὀνομάζονται ἔθιμα.

Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφορος σέ μιά ἐπιστολή του κάνει λόγο γιά τό ὅτι οἱ Χριστιανοί πού συνδέονται μέ τόν Χριστό ἔχουν «ὁμοήθειαν Θεοῦ». Συγκεκριμένα γράφει: «Πάντες οὖν, ὁμοήθειαν Θεοῦ λαβόντες, ἐντρέπεσθε ἀλλήλους, καί μηδεῖς κατά σάρκα βλεπέτω τόν πλησίον, ἀλλ' ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀλλήλους διά παντός ἀγαπάτε». Ἐδῶ «ὁμοήθειαν» ἐννοεῖται τό χριστοκεντρικό φρόνημα, ἡ ἐν Χριστῷ ζωή.

Τήν λέξη ἠθική χρησιμοποιεῖ στά συγγράμματά του ὁ Ἀριστοτέλης καί εἶναι γνωστά τά λεγόμενα «ἠθικά». Ὡς λέξη προέρχεται ἀπό τήν λέξη ἦθος καί συνδέεται μέ τό

ἔθος καί δείχνει τήν ιδιαίτερη πολιτεία τῶν ἀνθρώπων, τόν τρόπο ζωῆς τους καί ἔχει σχέση μέ τήν συνήθεια καί τήν ἄσκησι.

Ἐπίσης ὑπάρχει μεγάλη σχέση μεταξύ δόγματος-ὄρου καί ἡθους, ὅποια σχέση ὑπάρχει καί μεταξύ θεωρίας καί πράξεως. Ὁ ἐπιστήμονας χρησιμοποιεῖ τό πείραμα καί ὁδηγεῖται σέ ἓνα ἀποτέλεσμα, τό ὁποῖο περικλείεται σέ μία πρόταση, καί στήν συνέχεια δίνεται ἡ δυνατότητα σέ κάθε ἄνθρωπο νά ἔχη τήν πρόταση αὐτή ὡς ἀρχή, γιά νά ἐξακριβώσῃ τό πείραμα μόνος του. Τό ἴδιο μπορούμε νά ποῦμε καί γιά τήν σχέση μεταξύ τοῦ δόγματος καί τοῦ ἡθους. Τό δόγμα εἶναι ἔκφραση τῆς ἐμπειρίας τῶν θεουμένων, γίνεται τρόπος ζωῆς, ὥστε οἱ Χριστιανοί διά τοῦ ἡθους νά φθάσουν στήν θεωρία.

Θά παραθέσω μερικά πατερικά χωρία γιά νά φανῆ καθαρά ἡ σχέση μεταξύ τοῦ δόγματος καί τοῦ ἡθους - πράξεως.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης σέ μία ἐπιστολή του, ἀναφερόμενος στήν ἐντολή τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς Μαθητές Του νά μαθητεύσουν «πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτούς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν» (Ματθ. κη', 19), λέγει: «διαιρῶν γάρ εἰς δύο τήν τῶν χριστιανῶν πολιτείαν, τό μὲν σωτήριον δόγμα ἐν τῇ τοῦ βαπτίσματος παραδόσει κατησφαλίσατο, τόν δέ βίον ἡμῶν διά τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ κατορθοῦται κελεύει». Αὐτό σημαίνει ὅτι συνδέεται στενά τό βάπτισμα μέ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. Καί στήν συνέχεια, γράφει ὅτι ὁ διάβολος ἔδωσε ὅλη τήν προσοχή του στό πῶς θά πλανήσῃ τοὺς ἀνθρώπους κυρίως στό θέμα τοῦ δόγματος, γιατί ὅπως εἶναι ἐπόμενο ἀπό ἐκεῖ γίνεται καί ἡ ἀλλοίωση τῆς ζωῆς τοῦ Χριστιανοῦ. Γι' αὐτό ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης συμβουλεύει ὅτι ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιά τήν σωτηρία τους δέν πρέπει νά ἀπομακρύνονται ἀπό τήν ἀπλότητα τῶν πρώτων λόγων, καθὼς ἐπίσης θά πρέπει νά παραδέχονται «ἐν τῇ ψυχῇ Πατέρα καί Υἱόν καί Πνεῦμα ἅγιον», τὰ ὁποῖα πρόσωπα δέν εἶναι μία πολυώνυμη ὑπόστασις, ἀλλά

κάθε πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι μία ὑπόστασις.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων γράφει ὅτι «ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δύο τούτων συνέστηκε εὐσεβῶν δογμάτων καί πράξεων ἀγαθῶν. Καί οὔτε τὰ δόγματα, χωρίς ἔργων ἀγαθῶν εὐπρόσδεκτα τῷ Θεῷ· οὔτε τὰ μή μετ' εὐσεβῶν δογμάτων ἔργα τελούμενα προσδέχεται ὁ Θεός». Ὁ Θεός θέλει ἀπό τόν ἄνθρωπο νά φυλάσῃ τὰ δόγματα, ἀλλά καί νά ἔχη ἀγαθές πράξεις, δηλαδή βίον ἀληθῆ. Ὁ Ἀναστάσιος Σιναΐτης γράφει ὅτι ὁ τέλειος Χριστιανός εἶναι «ἀληθινός οἶκος Χριστοῦ, δι' ἔργων ἀγαθῶν καί δογμάτων εὐσεβῶν συνιστάμενος».

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ἀναφερόμενος στόν τρόπο τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστιανοῦ, λέγει ὅτι αὐτός ἐπιτυγχάνεται μέ τρεῖς τρόπους, ἤτοι μέ τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν, μέ τήν διαφύλαξη τῶν δογμάτων καί μέ τήν πίστη στήν Ἁγία Τριάδα. Καί στήν συνέχεια, ἐπεξηγεῖ ὅτι οἱ ἐντολές, ὅταν κανεῖς τίς ἐφαρμόζῃ, χωρίζουν τόν νοῦν ἀπό τὰ πάθη (κάθαρση), τὰ δόγματα μᾶς εἰσάγουν στήν γνώση τῶν ὄντων (φωτισμός) καί ἡ πίστη ἀνάγει τόν ἄνθρωπο στήν θεωρία τῆς ἁγίας Τριάδος (θέωσι). Σέ ἄλλο σημεῖο λέγει ὅτι ὁ Χριστός, διά τῶν ἐντολῶν, καθιστᾶ τοὺς ἀνθρώπους πού τίς τηροῦν ἀπαθεῖς, καί διά τῶν θείων δογμάτων τοὺς χαρίζει τόν φωτισμό τῆς γνώσεως».

Κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Σιναΐτη, ὁ βυθός τῶν δογμάτων εἶναι βαθύς, πού σημαίνει ὅτι τό δόγμα δέν εἶναι ἀπλῶς μία θεωρητική διδασκαλία, ἓνας κοινός ὄρος, ἀλλά μέσα του ἔχει μία ὀλόκληρη ζωή. Καί στήν συνέχεια, λέγει ὅτι ὁ νοῦς τοῦ ἡσυχαστοῦ πηδᾶ καί βυθίζεται στά δόγματα ὄχι χωρίς κίνδυνο. Εἶναι δέ ἐπικίνδυνο νά κολυμβᾷ κανεῖς μέ τὰ ροῦχα του, καθὼς ἐπίσης εἶναι ἐπικίνδυνο νά ἐγγίξῃ κανεῖς τήν θεολογία ἔχοντας πάθη. Ὅπως ὁ κολυμβητής ἀποβάλλει τὰ ροῦχα του γιά νά κολυμβήσῃ, ἔτσι καί ὁ ἄνθρωπος γιά νά μπορῇ νά κατανοήσῃ τὰ δόγματα, πρέπει νά ἐλευθερωθῇ ἀπό τὰ πάθη.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης γράφει ὅτι

«ὄρος ὀρθοδοξίας ἐστὶ, τὰ δύο τῆς πίστεως δόγματα ἐκ καθαρότητος ἰδεῖν καὶ γνῶναι ἐξ αὐτοῦ, τὴν τριάδα, λέγω καὶ τὴν δυάδα». Μιλώντας γιὰ τὴν τριάδα ἐννοεῖ τὸν τριαδικό Θεό, «τὴν τριάδα, ἐν μονάδι ἀσυγχύτως καὶ ἀτμήτως θεωρεῖν καὶ γινώσκειν», καὶ γιὰ τὴν δυάδα, ἐννοεῖ τίς δύο φύσεις στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ «ἐν μιᾷ ὑποστάσει τουτέστιν ἕναν Υἱόν καὶ πρό σαρκώσεως καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐν δύο φύσεσιν ὁμολογεῖν καὶ εἰδέναι, ἐν δύο θελήσεσι θεϊκῆς τε καὶ ἀνθρωπίνης ἀσυγχύτως δοξαζόμενον». Ἐδῶ πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ὅτι τὰ δόγματα αὐτά μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ δῆ καὶ νὰ τὰ γνωρίσῃ «ἐκ καθαρότητος», πού σημαίνει προϋποθέτουν ὅπωςδήποτε καθαρότητα τῆς καρδιάς καὶ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι λογικὴ ἀποδοχὴ μᾶς θεωρητικῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ μιὰ ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, πού ἀλλοιώνει ὅλην τὴν ὑπαρξή του. Καὶ σέ ἄλλο σημεῖο γράφει: «δόξα περί Θεοῦ ἀληθῆς καὶ γνώσις τῶν ὄντων ἀψευδῆς τὴν τελείαν τῶν δογμάτων ὀρθοδοξίαν συνίστησι».

Στὴν πραγματικότητα, μποροῦμε νὰ πούμε, ὅτι προηγείται ἡ ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου,

μέ τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ στὴν συνέχεια ὁ Θεός ἀποκαλύπτει τὸν ἑαυτό του στόν ἄνθρωπο. Αὐτό τό βλέπουμε στὴν ζωὴ τοῦ Μωυσῆ, πού ἀνέβηκε ἐπάνω στό ὄρος Σινᾶ, εἰσήλθε μέσα στόν γνόφο, εἶδε τὸν Θεό, τὸν ὄντα, ἔλαβε τὸν νόμο καὶ τὸν μετέφερε στόν λαό, ὥστε καὶ ἐκεῖνος ἐφαρμόζοντας τὸν νόμο, νὰ ὀδηγηθῆ στὴν ὄραση τοῦ Θεοῦ. Μέ αὐτὴν τὴν προοπτικὴ ἐρμηνεύει τὴν ζωὴ τοῦ Μωϋσέως ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης στό ἔργο του «Εἰς βίον τοῦ Μωυσέως». Αὐτό τό βλέπουμε καὶ στοὺς Ἀποστόλους πού ἔζησαν τρία χρόνια κοντὰ στόν Χριστό, ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν κάθε σχέση μέ τὴν κοσμικὴ ζωὴ, τρεῖς ἀπὸ αὐτοὺς ἔφθασαν στό ὄρος Θαβώρ καὶ εἶδαν τὴν δόξα τῆς θεότητός Του, ἀλλὰ ὅλοι, ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἰούδα, ἔφθασαν καὶ βίωσαν τό μυστήριο τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σχέση καὶ κοινωνία μέ τὸν Θεό εἶναι αὐτό πού ὀνομάζεται ἠθικὴ, ἡ ὁποία συνδέεται μέ τὴν ἀσκητικὴ.

(ἀπὸ τό βιβλίο «Δόγμα καὶ Ζωὴ στὴν Ὄρθοδοξη Ἐκκλησία», Θεολογικὸ Σεμινάριο Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου 2008)

Ἡ Ἁγιοκατάταξη

τοῦ κ. Νίκου Νικολαΐδη

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
καί Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Προβάλλεται, συνήθως, καί ιδιαίτερα, στους εὐσεβεῖς Χριστιανούς, ἡ ἀπορία: «Πῶς ἀναγνωρίζεται ἡ ἀγιότητα κάποιου ἢ καί πῶς γίνεται ἡ ἀγιοκατάταξή του; Ἀλλά καί πῶς καταχωρίζεται τό ὄνομα κάποιου στόν κατάλογο τῶν Ἁγίων (στό Ἁγιολόγιο) τῆς Ἐκκλησίας μας;».

Στά πῶς πάνω ἐρωτήματα μᾶς δίνει ἀπάντηση ἡ πρακτική ἢ ὀρθότερα ἡ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας. Καί ποιά εἶναι αὐτή;

Κατ' ἀρχήν, πρέπει νά πούμε, πῶς στό Μέγα Εὐχολόγιο τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπου ὑπάρχουν πολλές ἱερές Ἀκολουθίες ἢ καί Εὐχές, δέν ὑπάρχει «Ἀκολουθία Ἁγιοκατάταξης».

Καί τοῦτο εἶναι εὐνόητο. Ἡ Ἐκκλησία, μέ τή διοικητική ἔννοια τοῦ ὅρου, ποτέ καί σέ καμιά περίπτωση δέν ἀνακηρύσσει κάποιον ὡς Ἅγιο, πολύ δέ περισσότερο δέν ἀγιοποιεῖ κανένα. Τοῦτο, μάλλον, ἰσχύει καί λειτουργεῖ στους Ρωμαιοκαθολικούς, ὅπου ἀκολουθεῖται διατεταγμένη διαδικασία ἀνακήρυξης κάποιου ὡς ἁγίου. Ἐκεῖ, μάλιστα, λειτουργεῖ καί ἓνα εἶδος «ἀνακριτικῆς» διαδικασίας, ὅπου ἐξετάζεται ἡ ὅλη ζωή καί ἀναστροφή τοῦ «ὑποψηφίου», ὅπου προτάσσονται ἐπιχειρήματα μέ θέσεις ἢ καί ἀντιθέσεις περί τοῦ προσώπου καί τῆς ζωῆς του, γι' αὐτό καί ἐπικράτησε καί ἡ διαβόητη, ἂν ὄχι καταβόητη, παρεμβολή τοῦ, ὅπως ἐπικράτησε νά ὀνομάζεται, «advocatus diavoli», δηλαδή δικηγόρου ἢ ἐκπροσώπου τοῦ διαβόλου! Ὁ ὁποῖος καί παρεμβαίνει ἀρνητικά, κατά τή διαδικασία τῶν συζητήσεων περί τῆς ἀνακήρυξης ἢ μή κάποιου, ὡς Ἁγίου.

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιαστική Παράδο-

ση δέν ὑπάρχει οὔτε καί λειτουργεῖ παρόμοιο σῶμα. Ἀλλά, πῶς σέ μᾶς γίνεται ἡ ἀγιοκατάταξη;

Εἶναι, κατ' ἀρχήν, πολύ βοηθητικές ἐπί τοῦ προκειμένου, δύο περιπτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στήν ἀγιοκατάταξη, οἱ ὁποῖες καί μᾶς δίνουν τήν πληροφορία, ἡ ὁποία καί ἀποτελέσσε τό πρόπλασμα στή διαχρονική πράξη τῆς Ἐκκλησίας, σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στήν ἀγιοκατάταξη.

Ἡ πρώτη, μέ βάση τά διασωθέντα κείμενα, ἀναφέρεται στόν ἅγιο Ἰγνάτιο τόν Θεοφόρο, ὁ ὁποῖος ἔγινε «βορᾶ τῶν θηρίων» στό Κολοσσαῖο τῆς Ρώμης (113 μ.Χ.). Καί ἡ δεύτερη μᾶς πληροφορεῖ γιά τό μαρτύριο τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, ἐπισκόπου Σμύρνης (156/165 μ.Χ.), ὁ ὁποῖος τέθηκε ἐπί τῆς πυρᾶς καί, μετά τή θαυμαστή διάσωσή του, δέχθηκε τόν διά ξίφους θάνατο. Καί στίς δύο περιπτώσεις, οἱ μάρτυρες, Ἰγνάτιος καί Πολύκαρπος, ἀμέσως ἀναγνωρίστηκαν ὡς Ἅγιοι, ἀφοῦ οἱ χριστιανοί ἔτρεξαν καί περιμάζευσαν, ὅ,τι λείψανα ἀπέμειναν ἀπό τό ἀνθρώπινο σκῆνωμά τους, τά ὁποῖα καί θεώρησαν «τιμώτερα λίθων πολυτελῶν καί δοκιμώτερα χρυσοῦ» (Πολυκάρπου, Μαρτύριον, 14, ΒΕΠ, τόμ. 3, σ. 26), καί τά κατέθεσαν, ιδιαίτερα γιά τόν Πολύκαρπο, στόν καθορισμένο τόπο, «ἐνθα ὡς δυνατόν ἡμῖν συναγομένοις ἐν ἀγαλλιάσει καί χαρᾷ παρέξει ὁ Κύριος ἐπιτελεῖν τήν τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ ἡμέραν γενέθλιον», μᾶς ἀναφέρει ὁ αὐτόπτης μάρτυς τοῦ μαρτυρίου του (ΒΕΠ, τ. 3, σ. 26).

Σέ ὅ,τι ἀφορᾶ στόν ἅγιο μάρτυρα Ἰγνάτιο, ὁ ἴδιος προσβλέπει καί πλέκει προκαταβο-

λικά τόν διθύραμβο τοῦ μαρτυρίου του, γι' αὐτό καί γράφει στή σχετική Ἐπιστολή του πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ρώμης: «Ἄφετέ με θηρίων εἶναι βοράν... σίτός εἰμι Θεοῦ καί δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ τοῦ Χριστοῦ» (ΒΕΠ, τόμ. 2, σ. 275).

Ἀπό τά πιό πάνω δεδομένα, τά ὁποῖα καί διερμηνεύουν καί τήν τάξη καί πράξη ἀγιοκατάταξης τῶν μαρτύρων, συνάγεται ὅτι ἀνάλογη ἐκκλησιαστική τακτική ἀκολουθεῖτο καί στήν ἀγιοκατάταξη ἄλλων προσώπων, ὑπό τήν ἔννοια ὅτι ἡ συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε σέ τοπικό εἴτε σέ καθολικό μέγεθος, ἀποτελοῦσε τή βάση τῆς καταχώρησης κάποιου στήν ἐπίσημα δίπτυχα τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτή, ἐπομένως, ἡ τάξη καί πράξη ὑπῆρξε καί διακρατεῖται μέχρι σήμερα στήν Ἐκκλησία μας.

Ὡστόσο, αὐτό, τό ὁποῖο πρέπει ἐδῶ νά σημειώσουμε μέ ἐπίταση, εἶναι ὅτι στήν Ὁρθό-

δοξη Ἐκκλησία δέν ὑπάρχει «σύστημα χριστιανικῆς ἠθικῆς» (Γ. Μαντζαρίδη, Χριστιανική ἠθική, σ. 4), δηλαδή κατάλογος ἠθικῶν κανόνων καί διατάξεων, τίς ὁποῖες πρέπει νά εἶχε ἐφαρμόσει στή ζωή του «ὁ ὑποψήφιος Ἅγιος», γιά νά ἀναγνωρισθῆ ἐπίσημα ὡς Ἅγιος. Σημειώνει, ἐπί τοῦ προκειμένου, χαρακτηριστικά ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμάς: «Ἡ δέ ἀγιότης... ἦν ἔχουσιν, ἄκτιστός ἐστι καί ἀναρχος, αὐτῆς γάρ τῆς ἀκτίστου βασιλείας μετέχουσιν (οἱ ἅγιοι), οὐκ ἐκεῖθεν αὐτῆς διηρημένης, ἀλλ' αὐτοῖ τῷ αἰδίῳ καί μόνῳ Θεῷ καί βασιλεῖ τῶν ὅλων ὑπερκοσμίως ἐνωθέντες» (Περί θείων ἐνεργειῶν 18, Π.Κ. Χρήστου, Συγγράμματα, τόμ. 2, Θεσσαλονίκη 1966, σ. 10). Αποβαίνει, λοιπόν, ὁ Ἅγιος «δοχεῖον τῆς ἀκτίστου χάριτος τοῦ Θεοῦ», ἀφοῦ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τόν κάθε ἄνθρωπο εἶναι ὁ ἀγιασμός του (Α' Θεσ. δ' 3). Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν ἀγιάζεται ἀφ'

ἐαυτοῦ, ἀλλά ἀγωνιζόμενος, ὡς συνειδητό μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἔχει τό προνόμο νά μετέχει τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. ἢ, κατά τούς Ἁγίους Πατέρες μας, ὁ ἀγιασμός μας εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς «καθ' ὑπόστασιν» ἔνωσῆς μας μέ τόν Χριστό. Ναί, αὐτό συμβαίνει σέ μᾶς, ὅταν προσερχόμαστε «μετά φόβου Θεοῦ πίστεως καί ἀγάπης», γιά νά λάβομε τή θεία Κοινωνία. Κοινωνώντας τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἐνωνόμαστε, κατ' ἀρχή, μέ τόν ἄνθρωπο Χριστό, ὅπου, ἀκολούθως, ἡ ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ μᾶς μεταφέρει στό πρόσωπο, τήν ὑπόσταση τοῦ Χριστοῦ, καί μᾶς καθιστᾷ ἔτσι, κοινωνούς τῶν δωρεῶν τῆς θείας φύσης του, ἡ ὁποία λειτουργεῖ μέ τήν ἀνθρώπινη στό πρόσωπό του. Κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, «Ὁ ἅγιος γίνεται ἐν Χριστῷ θεός κατά πάντα, χωρίς τῆς κατ' οὐσίαν ταυτότητας» (Πρός Θαλάσιον 61, PG 90, 44D).

Ἡ Ὁρθόδοξη παράδοση καί πράξη στό κεφάλαιο τῆς Ἀγιολογίας εἶναι, ἀκόμη, πολύ προσεκτική, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ στή χρήση τῶν σχετικῶν ὄρων. Δηλαδή, ποτέ δέν χρησιμοποιεῖ τούς ὄρους: «ἀγιοποίηση», «ἀνακήρυξη» ἢ «κατασκευή» κάποιου σέ Ἅγιο. Ἀλλά ἀντί αὐτῶν χρησιμοποιεῖ τούς ὄρους: «ἀγιοκατάταξη», «διαπίστωση», «διακήρυξη». Ἡ συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐπομένως, ἀποτελοῦσε τό βασικό κριτήριο καί τήν προϋπόθεση τῆς διακρίβωσης ἐνός Ἁγίου. Ἡ τοπική κοινότητα ἢ ἡ Μονή στήν ὁποία ἀνήκε ὁ Ἅγιος αὐτός, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι κινούμενη, χωροῦσε πρώτη στήν ἀναγνώρισή του τιμώντας τή μνήμη του, ἱστορώντας εἰκόνες τοῦ προσώπου, σεβομένη τά λείψανά του κ.λπ. Ἔτσι, ὁ μικρός κύκλος διαπίστωσης κάποιου ὡς Ἁγίου, στή συνέχεια διευρυνόταν, ὅποτε ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία, διαπιστώνοντας αὐτή τή συνείδηση προέβαινε στή διακήρυξη, ὄχι στήν ἀνακήρυξη, καί στήν ἀγιοκατάταξη, ὄχι στήν ἀγιοποίηση, κάποιου ὡς Ἁγίου.

Ἀναμφίβολα, αὐτή ἡ ἐκκλησιολογική συνείδηση ποτέ δέν ἦταν ἀπροϋπόθετη, ἀλλά διαμορφωνόταν μέ βάση τά κριτήρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἥθους τοῦ Ἁγίου, τήν ὀρθό-

δοξη πίστη του καί τά διάφορα θαυμαστά σημεῖα, τά ὁποῖα παρακολουθοῦν, συνήθως, τή ζωή τοῦ Ἁγίου, ὅπως θαύματα, εὐωδία τῶν λειψάνων του, ἢ καί ἀφθαρμοποίηση τοῦ σώματός του κ.ἄ.

Σήμερα, καί ἰδιαίτερα ἀπό τό 1955, ἐπί πατριαρχείας Ἀθηναγόρα Α', καθιερώθηκε, χωρίς νά τροποποιεῖται ἡ «ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεδομένη τάξις καί πρακτική», ἡ ἐξῆς πράξη ἀγιοκατάταξης: Ὁ τοπικός Ἐπίσκοπος, διαπιστώνοντας τή συνείδηση τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀγιότητα κάποιου, καταρτίζει φάκελο μέ ὅλα τά στοιχεία, τά ὁποῖα ἀφοροῦν στό πρόσωπο τοῦ Ἁγίου καί τά ὑποβάλλει ἀρμοδίως, διαμέσου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς του Ἀρχῆς, πρὸς τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, μέ τό αἶτημα, ὅπως, θεσπισθεῖ καί ἐπίσημα ἡ μνήμη τοῦ ἤδη τιμωμένου Ἁγίου. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ἡ περί Αὐτόν Κανονική Συνδική Ἐπιτροπή, ἀφοῦ μελετήσῃ τόν Φάκελο, καταχωρίζει τή σχετική ἀπόφαση στόν Πατριαρχικό Τόμο καί ἐκδίδει Σιγίλλιο, τό ὁποῖο ὑπογράφεται ἀπό τόν Πατριάρχη καί τά Μέλη τῆς Συνδικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅποτε καί ἐξαγγέλλεται ἡ ἐπίσημη ἀγιοκατάταξίς του.

Περαίνοντας, τή σύντομη αὐτή προσέγγιση τοῦ μεγάλου κεφαλαίου περί Ἁγίων, θέλω νά ἐπισημάνω καί στόν ἑαυτό μου ἀλλά καί στούς ἀναγνώστες τοῦ παρόντος κειμένου, τόν φοβερό λόγο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τόν ὁποῖο ἀπευθύνει στούς Κορινθίους καί διαχρονικά σέ ὅλους μας: «... ὅτι οἱ ἅγιοι τόν κόσμον κρινοῦσιν» (Α' Κορ. στ' 2). Τοῦτο σημαίνει, πῶς θά εἴμαστε ἀναπολόγητοι, γιά τήν ὅποια ἄτυπη συμπεριφορὰ μας, μπροστά στήν κρίση τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἀπέναντί μας θά παρίστανται οἱ Ἅγιοι τῆς δικῆς μας ἐποχῆς, τῶν ὁποίων ἡ ζωή θά ἀποτελεῖ τόν ἔλεγχο καί τό κριτήριό μας.

Ἀπό τήν Ἄλωση στήν Παλιγγενεσία

**τοῦ κ. Δημητρίου Δ. Τριανταφυλλόπουλου
ι.Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου**

Ἡ μεγάλη Ἄλωση τῆς 29ης Μαΐου 1453 εἶναι ἡ πύλο πολυτραγουδισμένη μοιραία ἡμέρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀνατολή καί Δύση πάγωσαν στό ἄκουσμα τῆς Ἄλωσης, ὅπως περιγράφεται μέ ἐνάργεια ἀπό τόν Παπαδιαμάντη στή Γυφτοπούλα. Προκλήθηκε ἕνα βαθύτατο, ἀνεπούλωτο τραῦμα στοὺς Ὀρθοδόξους, μέ τό ὅποιο ὄφειλαν νά ζήσουν ὡς ραγιαδες πλέον μεταξύ σφύρας καί ἄκμονος. Ἡ Δύση καιροσκοποῦσε γιά δικό της λογαριασμό· στήν ὑπόδουλη Ἀνατολή ἡ οικονομική καχεξία, οἱ βίαιοι ἐξισλαμισμοί, οἱ μαζικές ἔξοδοι πρὸς τήν Εὐρώπη, ἡ δημογραφική μείωση, τέλος τά φρικώδη μαρτύρια καί τό ξεκλήρισμα μέσῳ τοῦ παιδομαζώματος, πού ἀπορφάνιζε τοὺς Χριστιανούς γιά νά πληθαίνουν οἱ τάξεις τῶν περιβόητων Γενιτσάρων, καθιστοῦσαν τό κλίμα συχνότατα ἀσφυκτικό· ἀγιάτρευτος ὁ σπαραγμός γιά τό χάσιμο τῶν παιδιῶν:

Ἀνάθεμά σε, βασιλιά [= σουλτάνε], καί τρισανάθεμά σε
μέ τό κακόν ὀπῶκαμες, καί τό κακό πού κάνεις.

Στέλνεις, δένεις τοὺς γέροντες, τοὺς πρώτους, τοὺς παπάδες,
νά μάσεις παιδομάζωμα, νά κάμεις γενιτσάρους.

Κλαῖν οἱ γονεοὶ τά παιδιά κι οἱ ἀδερφές τ' ἀδέρφια,
κλαίω κι ἐγώ καί καίγομαι καί ὅσο ζῶ θά κλαίω,
πέρσι πῆραν τό γιόκα μου, φέτο τόν ἀδερφό μου.

Ἡ Βενετία ὡς Ἐμπορος τῶν Ἐθνῶν – ὁ καίριος χαρακτηρισμός ἀνήκει στόν Παπαδιαμάντη – καί οἱ Φράγκοι κούρσεψαν πρῶτοι, διακόσια πενήντα χρόνια νωρίτερα, τό Βυζάντιο ὑπό τό πρόσημα τῆς Τέ-

ταρτης Σταυροφορίας. Ἡ Δύση γρήγορα πλήρωσε τήν ἀπληστία καί τήν προδοσία μέ τίς ἀλλεπάλληλες, αἰματοβαμμένες ἀλώσεις τῶν κτήσεων τῆς στήν ἀνατολική Μεσόγειο. Εἶχε σβῆσει ἐξαιτίας τῆς –ἀλλά καί λόγω τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καί κοινωνικῆς φθορᾶς, μή τό ξεχνάμε!– μιά χιλιόχρονη αὐτοκρατορία, ἡ μακροβιότερη στήν ἱστορία τῆς Εὐρώπης καί ὁ ἀποτελεσματικότερος προμαχῶνας ἀναχαίτισης τῶν Τούρκων καί τοῦ Ἰσλάμ.

Τό Γένος δέν ἔχασε ποτέ τίς ἐλπίδες του ἐναντία στόν ἄνομο καί ἄδικο κατακτητή του· τό ἐκφράζει ζωντανά ὁ ποντιακός θρήνος: “Ἀλί ἐμάς καί βιάι ἐμάς, πάρθεν ἡ Ρωμανία!” Μοιρολογοῦν οἱ ἐκκλησιές, κλαῖνε τά μοναστήρια
κι ὁ Γιάννης ὁ Χρυσόστομος κλαίει, δερνοκοπιέται.

- Μή κλαῖς, μή κλαῖς, Ἄι Γιάννη μου, καί δερνοκοπισκάσαι.

- Ἡ Ρωμανία πέρασεν, ἡ Ρωμανία πάρθεν!

- Ἡ Ρωμανία κι ἄν πέρασεν, ἀνθεὶ καί φέρει κι ἄλλο.

Ὁ τελευταῖος ἐστεμμένος τῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ΄ Δραγάτης ἀπό τόν Μυστρᾶ τοῦ Μοριά, δέν ξέρουμε πῶς ἀκριβῶς σκοτώθηκε καί τί ἀπέγινε μέ τό σῶμα του. Ὡστόσο, στή συνείδηση τοῦ κόσμου δέν ἦταν δυνατόν νά χαθεῖ: Τό ξέρουμε ἀπό τοὺς θρύλους τοῦ Μαρμαρωμένου Βασιλιά ἢ γιά τήν καντήλα πού ἔκαιγε, μέ λάδι ἀπό τόν ἴδιο τόν Σουλτάνο, στόν τάφο του.

Στό ἐπίπεδο τῆς καθημερινῆς, σκληρότατης ζωῆς στή σκλαβιά, ὁ αὐτοκράτορας θά ἀναπληρωθεῖ ἀπό τόν Πατριάρχη/Δεσπότη/Ἐθναρχη. Μαζί του ἱερός κληρὸς καί μονές κράτησαν ὄρθιο τό Γένος καί διετήρησαν τά ζώπυρα θρησκείας καί ἱστορίας. Ἡ

Ἐκκλησία ἔστρεφε τή μνήμη καθημερινά στους ἀναρίθμητους μάρτυρες τῆς πίστεως καί τούς συγκαιρινούς τους νεομάρτυρες, πού συχνά ἔβαφαν μέ τό αἷμα τους τά σκλαβωμένα χώματα. Ὁ φιλοδυτικός Οἰκουμενικός Πατριάρχης Κύριλλος Λούκαρις ἔγραψε τόν 17ο αἰώνα: Ἄν εἶχε βασιλεύσει ὁ Τοῦρκος εἰς τήν Φραγκίαν δέκα χρόνους, χριστιανούς ἐκεῖ δέν εὔρισκες· καί εἰς τήν Ἑλλάδα τώρα τριακοσίους χρόνους εὔρισκεται, καί κακοπαθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καί βασανίζονται διά νά στέκουν εἰς τήν πίστιν τους, καί λάμπει ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ καί τό μυστήριον τῆς εὐσεβείας.

Παράλληλα ὁ λειτουργικός ἐκκλησιαστικός κύκλος κράταγε ζωντανά στή θύμησιν τήν ἐπαγγελία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καί τῆς Γεννήσεως/Ἀναγεννήσεως, τά Πάθη καί ἰδιαίτερα τήν Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, πού ἀντανεκλούσαν τή μοίρα τοῦ Γένους. Θυμίζω τό Σάββατο τοῦ Λαζάρου, δηλαδή τήν προεικόνισιν τῆς Ἀνάστασις, τή χαρμολύπη τῶν σταυραναστάσιμων ἐγκωμίων τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τή λεγόμενη Πρώτη Ἀνάστασις τό πρωί τοῦ Μεγάλου Σαββάτου μέ τόν θριαμβευτικό Ὑμνο τῶν Τριῶν Παίδων στήν Κάμινω καί τή χαρμόσυνη κραυγή Ἀνάστα ὁ Θεός! Τέλος τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα μέ τόν ἀναστάσιμο κανόνα καί τίς ἀλλεπάλληλες, θριαμβικές ἐπικλήσεις στόν Ἀναστάντα (Ἀναστήτω ὁ Θεός καί διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί αὐτοῦ..., Ὡς ἐκλείπει καπνός ἐκλιπέτωσαν...), ἐπιπλέον τήν ἠχητική πανδαισία, τήν πλημμυρίδα φώτων, τή ζωηρή κίνηση τῶν λαμπάδων κατά τοῦ Ἄδου/ἐχθροῦ (Ἀνέστη Χριστός καί ἐχθροί καταπίπτουσιν...) καί τήν ἀνεκλάλητη ἀγαλλίασις τοῦ Χριστοῦ ἀνέστη, ὅποτε ὁ παραλληλισμός ἔχει φτάσει στήν κορύφωσίν του. Συχνές εἶναι τέτοιες παράλληλες μνεῖες τοῦ σεπτοῦ Πάθους τοῦ Χριστοῦ μέ τά πάθη τοῦ ἀλύτρωτου Ἑλληνισμοῦ στά ἐκκλησιαστικά κηρύγματα τῆς Τουρκοκρατίας· μνημονεύω λ.χ. τόν Θρήνο τοῦ Μητροπολίτου Μυρῶν Ματθαίου, ὁ ὁποῖος στίς ἀρχές τοῦ 17ου αἰ. δέεται καί καλεῖ τόν Χριστό:

Πῶς ὑπομένεις, Δέσποτα, σκλάβους νά μᾶς

ἐβλέπης,
καί δούλους νά μᾶς θεωρῆς καί τόν θυμόν
δέν τρέπεις;

... Εὐύπνα, σηκώσου...

Ἀντιλαμβάνομαστε τώρα γιατί βαθμαῖα ἡ “δυτική Ἀνάστασις”, δηλαδή ἡ Ἐγερσις τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν τάφο καί ἡ κατατρόπωση τῆς κουστωδίας τῶν ἀνόμων Ἰουδαίων καί Ρωμαίων, στήν Τουρκοκρατία τελικά ἀντικαθιστᾶ τή λεγόμενη “βυζαντινή Ἀνάστασις”, δηλαδή τήν εἰς Ἄδου Κάθοδον. Μάλιστα τοῦτο παρατηρεῖται ἔντονα στήν Κύπρῳ ἀπό τήν ἐποχή τῆς Λατινοκρατίας, ὅταν οἱ Ὁρθόδοξοι, ἰδιαίτερα μετά τήν ἐδῶ ἔλευσις ἀπό τόν Μυστρά τῆς Ἑλένης Παλαιολογίνας, ἀνεπιᾶς τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, ὡς συζύγου τοῦ Φράγκου βασιλιά Ἰωάννου Β΄ Λουζινιάν (1442-1458), ἀναθάρρησαν καί ἐλπίζανε σέ σύντομη ἀπαλλαγὴ ἀπό τόν ἀλλόδοξο δυνάστη.

Καθημερινοί συμπαραστάτες στους ὑπόδουλους ἦσαν ἡ Θεοτόκος καί οἱ Ἅγιοι. Παράλληλα θά χρησιμοποιηθοῦν ἀπό τούς ὑπόδουλους καί κοσμικά σύμβολα. Οἱ σπουδαιότεροι ἐκπρόσωποι τῆς ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας, ἐπιγραφόμενοι γενικά ὡς “Φιλόσοφοι”, θά ἐνσωματωθοῦν ἀρκετά συχνά στό εἰκονογραφικό πρόγραμμα τῶν μεταβυζαντινῶν ναῶν: Προαναγγέλλουν τήν ἀποκατάστασις τῶν Ἑλλήνων στό προγονικό κλέος, ἀλλά πάντα στό Φῶς τοῦ Χριστοῦ. Τό κυριότερο σύμβολο ἐπέπρωτο νά εἶναι ὁ μυθικός Μεγαλέξανδρος/ Ἴσκαντέρ τῆς μεσαιωνικῆς Ἀνατολῆς καί Δύσης, πού βαθμαῖα θά συμπέσει μέ τόν Μέγα Κωνσταντῖνο. Ἡ Ἐκκλησία συντηροῦσε μέ περίσκεψη τά ἐθνικά σύμβολα, τραβώντας τίς ἀπαραίτητες διαχωριστικῆς γραμμῆς.

Ἡ ἐλπίδα δέν ἔσβησε ποτέ· τήν ἐξέφρασε τολμηρᾶ Κύπριος ἀνώνυμος ποιητάρης, συνδυάζοντας τήν προσωπική του εὐτυχία μέ τό καλό τοῦ Γένους:

Θεέ μου, νά ξημέρωνε μᾶ μέρη μέ τόν ἥλιο,
νά πάρω ἴγῳ τήν ἀγαπῶ κι ἡ Πόλις τό βασιλεῖο!

Ὁρθόδοξη πίστις καί ἐλληνική συνείδησις δέν ἔλειψαν ποτέ ἀπό αὐτόν τόν λαό.

Ποιμαντική Διακονία τῶν ἡλικιωμένων

τοῦ Πρωτ. Γεωργίου Ζήνωνος

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει, γιατί ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἐκένωσεν ἑαυτόν, μορφὴν δούλου λαβὼν καὶ ζωσάμενος τό λέντιον διηκόνησε τόν πεπνωκότα ἄνθρωπο μέχρι θανάτου, θανάτου δέ σταυροῦ. Ἀφοῦ ἀναστήθηκε, καταπατώντας διά τοῦ δικοῦ του θανάτου τόν θάνατο, ἀνελήφθη στούς οὐρανοῦς καί καταπέμφσας τόν Παράκλητο, τό Πανάγιο Πνεῦμα, ἴδρυσε τήν Ἐκκλησία του τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ καί ἡ ἴδρυση τῆς Μίας Ἁγίας Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας εἶχε καί ἔχει σάν στόχο καί σκοπό νά ἀναστήσει τόν πεπνωκότα ἄνθρωπο, νά τόν ἀναγάγει στόν οὐρανό καί νά τοῦ χαρίσει τή Μέλλουσα Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διακονία λοιπόν τῆς Ἐκκλησίας ἀποσκοπεῖ στή σωτηρία, τόν ἁγιασμό καί τήν κατά χάριν Θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μέριμνα αὐτῆ τῆς Ἐκκλησίας, γιά τόν κάθε ἕνα ξεχωριστά ἄνθρωπο, ἀρχίζει, θά τολμούσαμε νά ποῦμε, πρὶν ἀκόμα ἀπό τήν εἰς τό εἶναι παραγωγή του, ἀφοῦ κατά τό μυστήριο τοῦ γάμου δέεται καί προσεύχεται, ὥστε οἱ νεόνυμφοι νά εὐλογηθοῦν μέ καλλιτεχνίας ἀπόλαυση, νά ἰδοῦν τά τέκνα τους ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης τους, ἀκόμα δέ καί νά ἀξιωθοῦν νά ἰδοῦν τέκνα τέκνων.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐκτείνει τή μέριμνά της γιά τόν κάθε ἕνα ἄνθρωπο ξεχωριστά εἰς τό διηνεκές, ἀφοῦ συνεχῶς δέεται καί προσεύχεται ὑπέρ τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων πάππων, προπάππων, πατέρων καί ἀδελφῶν ἡμῶν ἀπό Ἀδάμ ἄχρι τοῦ νῦν. Ἡ σωτηρία καί ὁ ἁγιασμός προσφέρεται ὡς δῶρον ἀπό τόν Θεό στόν κάθε ἄνθρωπο, ἐφ'

ὅσον ὁ ἄνθρωπος τό ζητήσει ἐλεύθερα καί βιώσει στό μέτρο τῶν δυνάμεων καί δυνατοτήτων του τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ μέσα στόν χώρο τῆς Ἐκκλησίας. Στήν πορεία του αὐτή ὁ κάθε Χριστιανός δέχεται τή φροντίδα τῆς ἐκκλησίας σάν ποιμαντική διακονία, ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἀνέθεσε στούς Ἀποστόλους καί στούς διαδόχους τους τή διαποίμανση τῶν λογικῶν του προβάτων. Ἡ ποιμαντική αὐτή διακονία τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἔκφραση καί ὑπερεκχείλισμα τῆς ἀγάπης τῶν ποιμένων πρὸς τόν Χριστό.

Ὁ κάθε ἄνθρωπος ὅμως εἶναι μία ξεχωριστή ὄντοτητα, ἕνα ξεχωριστό πρόσωπο, μοναδικό καί ἀνεπανάληπτο, προορισμένο νά ζήσει αἰώνια καί κεκλημένο νά γίνει μέλος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἔχει τόν δικό του χαρακτήρα, τά δικά του χαρίσματα, τίς δικές του ἀδυναμίες καί τίς δικές του ἀνάγκες. Γιά ὅλα αὐτά καλεῖται ἡ Ἐκκλησία νά φροντίσει γιά ὅλους καί γιά τόν κάθε ἕνα ξεχωριστά. Οἱ ἀδυναμίες καί οἱ ἀνάγκες ἀλλά καί τά χαρίσματα τῶν ἀνθρώπων ἀλλάζουν ἀνάλογα καί μέ τήν ἡλικία.

Οἱ προχωρημένοι στήν ἡλικία ἀδελφοί μας, γιά τοῦς ὁποίους ἀπαιτεῖται ιδιαίτερη μέριμνα, ἀποτελοῦν μία ξεχωριστή ομάδα. Τήν ἀνάγκη αὐτή ἀναγνώριζαν ἀνέκαθεν οἱ ἄνθρωποι σέ βαθμό πού ἐξαιροῦντο τῆς μετοχῆς στά κοινά οἱ πολίτες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δέν εἶχαν ἐκπληρώσει τό χρέος τους πρὸς τοῦς ἡλικιωμένους γονεῖς τους: «Ἡ πόλις, ἐάν τίς γέροντας γονέας μή θεραπεύη, δίκην αὐτῷ ἐπιτίθησι καί ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἐᾷ ἄρχειν». (Ξενοφῶντος, ἀπομνημονεύματα). Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νά φροντίσει τόν ἡλικιωμένο πιστό σάν ἄνθρωπο πού συνίσταται ἀπό ψυχή καί σῶμα. Καλεῖται νά ἐξυπηρε-

τήσει τις ανάγκες του, ώστε να τον βοηθήσει να ζήσει χριστιανικά τέλη, ανώδυνα, άνεπαίσχυντα, ειρηνικά και να έχει καλή απολογία επί του φοβερού βήματος του Χριστού. Για να μπορέσει ένας ποιμένας και η εκκλησία ως σύνολο να θεραπεύσει τις ανάγκες των ηλικιωμένων, θά πρέπει να τις γνωρίζει και να μπορεί να τις αναγνωρίζει στο κάθε ένα πρόσωπο ξεχωριστά.

Οι ανάγκες ενός ηλικιωμένου μπορεί να είναι σωματικές-βιολογικές, βιοτικές, ψυχολογικές, κοινωνιολογικές αλλά και πνευματικές.

Οι ηλικιωμένοι συχνά υποφέρουν από διάφορες, κυρίως έκφυλιστικές νόσους, όπως σακχαρώδη διαβήτη, υπέρταση, καρδιαγγειακά - εγκεφαλικά νοσήματα, αρτηριασμούς άκρων, καθήλωση σέ τροχοκαθίσματα ή στο κρε-

βάτι, γεροντική άνοια, αδυναμία εξεύρεσης της καθημερινής τους τροφής και πολλά άλλα. Για τὰ προβλήματα αυτά χρειάζονται βοήθεια, όπως χορήγηση και παροχή φαρμάκων, συνοδεία σε γιατρούς και νοσοκομεία. Επίσης θά πρέπει να υπάρχει πρόνοια στα έργα υποδομής όπως ναοί, ιατρεία, χώροι εκδηλώσεων, διαμονής κλπ (δημοουργία ραμπών, ευρύχωροι χώροι υγιεινής κ.λ.π).

Η στέγαση των ηλικιωμένων είναι συχνά προβληματική, άλλοτε λόγω έλλειψης στέγης και άλλοτε γιατί ή διαβίωσή τους απαι-

τεί ύποστήριξη από άλλα άτομα, τὰ όποια θά πρέπει να βρίσκονται κοντά τους. Η κάλυψη των αναγκών αυτών άνεκαθεν άπασχολούσε τήν εκκλησία, με άποτέλεσμα να βλέπουμε στό ένεργητικό της ίδρυση γηροκομείων από τήν εποχή του Μεγάλου Βασιλείου (Βασιλειάδες) μέχρι και σήμερα.

Η κατάθλιψη, ή μοναξιά, ή κοινωνική άπομόνωση είναι βιώματα πού συχνά ταλαιπωρούν τούς ηλικιωμένους. Η άπώλεια οικείων και άγαπημένων προσώπων, τό αίσθημα ή εκπλήρωσης πόθων ζωής και ή αίσθησή του επικείμενου θανάτου, είναι γενεσιουργοί αιτίες των πιο πάνω βιωμάτων. Η μέ-

ριμνα του ποιμένα-ιερέα για τούς ηλικιωμένους ένορίτες του μπορεί να περιλαμβάνει προγράμματα έπισκέψεων του ίδιου ή και συνεργατών του, αλλά και κοινωνικοποίησή τους, όπως συμμετοχή

τους σε εκδηλώσεις τής ένορίας ή ακόμα και στό ποιμαντικό έργο τής εκκλησίας.

Ό κατ' έξοχήν σκοπός και έργο τής εκκλησίας, όπως τονίστηκε στην άρχή, είναι ο άγιασμός και ή σωτηρία των ανθρώπων. Είναι γεγονός ότι όσον μακριά του Θεού βρίσκεται ο άνθρωπος, τόσο πιο έντονα βιώνει τόν πόνο και τόν θάνατο σαν τραγωδία. Η μυστηριακή έν Χριστώ και έν τή εκκλησία ζωή του ανθρώπου, τόν βοηθά να υπερβεί τόν πόνο, να περιφρονήσει τόν θάνατο και να εισέλθει στόν χώρο τής παρουσίας του Θεού. Ο ποιμένας τής εκκλησίας αλλά και

Ὁ κάθε ἕνας ξεχωριστά χριστιανός καλεῖται στό ἀποστολικό αὐτό ἔργο: Τοῦ εὐαγγελισμοῦ καί τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, μέ ἕνα πλήθος μαθητῶν καί συνεργατῶν του, διακονοῦσε τόν εὐαγγελισμό διά τοῦ κηρύγματος ἀλλά καί διά τῶν μυστηρίων τῆς ἐκκλησίας, χωρίς νά παραβλέπει καί τίς καθημερινές, βιοτικές τους ἀνάγκες κάνοντας ἀκόμα καί ἐράνους συλλογῆς τροφίμων (λογίες), ἀνιστώντας ἀκόμα καί τήν κεκοιμημένη Ταβιθά, σημαντικό μέλος τῆς ἐκκλησίας πού ὑπηρετοῦσε τοὺς πιστοὺς στίς ἀνάγκες τους. Ἡ μέριμνα, εἰ δυνατόν, ὅλων τῶν ἀναγκῶν τῶν ἡλικιωμένων, μέ ἀγάπη καί σεβασμό στήν ἐλευθερία τους, θά τοὺς ὀδηγήσει συχνά στά μυστήρια τῆς ἐξομολόγησης καί τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί κατ' ἐπέκταση στήν καταλλαγῆ τους μέ

τόν Θεόν καί τή σωτηρία τους.

Μέσα ἀπό πολλά χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὁ Θεός ἀπαιτεῖ ἀπό τοὺς ἀνθρώπους νά ὑπηρετοῦν, νά διακονοῦν καί νά ἀποδίδουν τιμή στοὺς ἡλικιωμένους γονεῖς τους. Ἡ ὑπακοή στίς ἐντολές αὐτές τοῦ Θεοῦ ἀνταμείβεται ποικιλοτρόπως ἀπό τόν Θεό. «τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καί ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπί τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς». «Ὁ τιμῶν πατέρα ἐξιλάσεται ἁμαρτίας». «Ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ὑπό τέκνων, καί ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται».

Στήν Καινή Διαθήκη καί τήν Ἐκκλησία τῆς Χάριτος, ἐλάχιστες εἶναι οἱ ἀναφορές στό γῆρας, καί τοῦτο γιατί ὁ Χριστός ἀνέδειξε τήν ἀξία τοῦ κάθε ἑνός ξεχωριστά ἀνθρώπου ὡς μοναδικοῦ καί ἀνεπανάληπτου προσώπου, ἕπερ οὐ Χριστός ἀπέθανε ἵνα συμμορφον ποιήσει τῆς εἰκόνας αὐτοῦ. Μέσα στήν ἐκκλησία ὁ κάθε ἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, γλώσσας, χρώματος, μόρφωσης, ἡλικίας, ἔχει τήν ἴδια ἀξία καί εἶναι κεκλημένος νά κληρονομήσει τήν ἴδια ἐπουράνιο Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Παρά ταῦτα ἡ ἐκκλησία εὐχεται ἰδιαίτερα γιά ἀνθρώπους μέ ἰδιαίτερα προβλήματα, ὅπως καί γιά τοὺς ἐν γῆρα-

τι ὄντας: «Τό γῆρας περικράτησον...» (Θ. Λειτουργία Μεγ. Βασιλείου). «Μνήσθητι, Κύριε, τῶν ἐν γῆρα καί ἀδυναμία ὄντων» (Θ. Λειτ. Ἁγ. Ἰακώβου). Καταληκτικά θά λέγαμε ὅτι

ἡ ποιμαντική διακονία τῶν ἡλικιωμένων ἀπαιτεῖ βαθιά γνώση τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων πού τοὺς ἀπασχολοῦν, ὥστε νά ἐπιτευχθεῖ ἡ κατά τό δυνατόν ἀπάμβλυνσή τους. Ἡ προσέγγιση τῶν ἡλικιωμένων μέ ἀγάπη καί σεβασμό στήν ἐλευθερία ἀλλά καί στίς εὐαισθησίες τους καί ἡ συμβολή στήν ἀπάμβλυνση τῶν προβλημάτων τῆς καθημερινότητάς τους, θά τοὺς βοηθήσει στή συμμετοχή τους στά μυστήρια τῆς ἐκκλησίας, ἰδιαίτερος στήν ἐξομολόγηση καί τή Θεία Εὐχαριστία καί κατά συνέπεια στή σωτηρία τους.

Ἡ τιμὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στήν Κύπρο

τοῦ κ. Δημητρίου Χ. Καππαῆ, Δρος Θεολογίας

Ἄνάμεσα στους δημοφιλέστερους ἁγίους τῆς Κύπρου, ἀλλά καί τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας γενικότερα, εἶναι ἀναμφίβολα ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἁγίου εἶναι γνωστὴ σέ ὅλους μας, γι' αὐτό δέν θά ἐπιχειρήσουμε νά παρουσιάσουμε τόν βίο του. Ἐκεῖνο, ὅμως, πού πρέπει νά τονίσουμε στήν περίπτωση τοῦ ἁγίου Γεωργίου εἶναι ἡ ἀγάπη του γιά τόν Χριστό καί γιά τούς Χριστιανούς, πού ὑπόκειντο σέ σκληρά βασανιστήρια κατά τή διάρκεια τῶν σκληρῶν διωγμῶν τῶν τριῶν πρώτων αἰῶνων. Ὁ ἅγιος ὡς στρατιωτικός, ἔλαβε πολλά ἀξιώματα, ὅπως αὐτά τοῦ τριβούνου (χιλίαρχου), τοῦ δούκα (διοικητῆ) καί τοῦ κόμητος. Ἐλαβε ἐπίσης τήν τιμητική προσωνυμία «Τροπαιοφόρος», μέ τήν ὁποία ἐπιγράφεται στίς περισσότερες εἰκονογραφικές παραστάσεις. Ἡ προσωνυμία αὐτή ἀναφέρεται τόσο στήν ἀνδρεία πού ἐπέδειξε ὁ Ἅγιος κατά τά βασανιστήρια καί τό μαρτύριό του, ὅσο καί στόν ἡρωισμό του στό πλαίσιο τοῦ ἀγῶνα ὑπέρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Ἁγίου καί ἰδιαίτερα τά μαρτύριά του ἔχουν ἀπεικονιστεῖ σέ τοιχογραφίες, σέ παλαιές φορητές εἰκόνες καί σέ ψηφιδωτά. Ἐπίσης θά δοῦμε ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου σέ ξυλόγλυπτα, χειρόγραφα καί ἄλλα ἀντικείμενα πού τόν παριστάνουν ἔφιππο μέ στρατιωτικὴ ἐνδυμασία, νά σκοτώνει μέ τό δόρυ τόν δράκοντα καί νά σώζει τήν κόρη τοῦ βασιλιά.

Ἡ Κύπρος, ὅπως καί ἄλλες περιοχές, θεωροῦσε καί θεωρεῖ τόν Ἅγιο ὡς τόν κατ' ἐξοχὴν προστάτη τῶν πονεμένων καί δυσπραγούντων ἀνθρώπων. Εἶναι ἡ ἐλπίδα καί ἡ βοήθεια ὅσων μέ πίστη τόν ἐπικαλοῦνται. Ὅπως ἀναφέρει τό ἀπολυτίκιό του, ὁ ἅγιος Γεώργιος εἶναι ὁ ἐλευθερωτής τῶν αἰχμαλώτων, ὁ ὑπερασπιστής τῶν πτωχῶν, ὁ ἰατρός τῶν ἀσθενούντων, τῶν βασιλέων ὁ ὑπέρμαχος.

Ἐνδειξη τῆς μεγάλης ἀγάπης τῶν Κυπρίων πρὸς τόν ἅγιο Γεώργιο εἶναι καί ἡ πληθώρα ναῶν καί παρεκκλησιῶν, πού οἰκοδομήθηκαν στό ὄνομά του. Ἄν κάνουμε μία πρώτη ἔρευνα γιά τήν τιμὴ τοῦ Ἁγίου στόν τόπο μας, θά διαπιστώσουμε ὅτι πάρα πολλές κοινότητες ἔχουν ἔστω καί ἓνα μικρό παρεκκλήσιο ἢ ναὸ ἀφιερωμένο σέ αὐτόν. Τά παρεκκλήσια οἰκοδομοῦνται συνήθως κοντά στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν, ὅπου ὑπάρχουν, ἢ σέ ἄλλες δυσπρόσιτες περιοχές. Αὐτό ἐπιβεβαιώνει καί τήν παράδοση, πού θέλει τόν Ἅγιο νά σκοτώνει τόν δράκοντα πού ἔκοβε τό νερό καί δέν τό ἄφηνε νά πάει στήν πόλη. Μία ἐπιπλέον ἐνδειξη αὐτῆς τῆς ἀγάπης φαίνεται καί στό ὅτι ἐπτά χωριά τοῦ νησιοῦ φέρουν τό ὄνομά του. Δυὸ ἀπό αὐτά, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἐρευνητής Κωστής Κοκκινόφτας, βρίσκονται στήν ἐπαρχία Λευκωσίας (τοῦ Κανκάλου καί τῆς Λεύκας), δυὸ στήν Πάφο (τῆς Πέγειας καί τῶν Κελοκεδάρων), ἓνα στή Λεμεσό (τῆς Συλίκου), ἓνα στήν Ἀμμόχωστό (τοῦ Σπαθαρικοῦ) καί ἓνα στήν Κερύνεια. Σέ παλαιότερες ἐποχές ὑπῆρχαν καί ἄλλα χωριά πού ἔφεραν τό ὄνομά του, ὅπως τό Ἅγιο Γεωργούδι τῆς Τηλλυρίας, τά ὁποῖα ὅμως ἐρημώθηκαν στή συνέχεια.

Εἶναι σέ ὅλους γνωστό ὅτι στά παλαιότερα χρόνια οἱ κάτοικοι τῆς Κύπρου εἶχαν τήν καλὴ συνήθεια νά ἐπικαλοῦνται πρὶν ἀπὸ κάθε ἐργασία τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τῆς Παναγίας μας ἀλλά καί τῶν Ἁγίων. Μία ἀπὸ τίς χαρακτηριστικὲς φράσεις, πού ἔλεγαν οἱ ἄνθρωποι καί σχετίζεται μέ τήν τιμὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου στήν Κύπρο, εἶναι καί ἡ ἐπίκληση τοῦ ὀνόματός του μέ τὴ φράση, «Ἄη Γιώρρη τζιαὶ βοήθα μας».

Σύμφωνα μέ τόν ἱστορικό Νέαρχο Κληρίδη, στό ἔργο του Χωριά καί πολιτείες τῆς Κύπρου, στά μέσα τοῦ 20ου αἰῶνα καί συγκεκριμένα τό 1961, ὑπῆρχαν στήν Κύπρο 1621 ὀρθόδοξοι ναοί. Ἀπὸ αὐτοὺς οἱ 382

ήταν αφιερωμένοι στην Παναγία μας. Ακολουθούν οι ναοί και τά παρεκκλήσια, τά όποια είναι αφιερωμένα στον Άγιο Γεώργιο τον Τροπαιοφόρο, πού ανέρχονται στά 315. Καταλαμβάνουν, δηλαδή, τή δεύτερη θέση μετά τήν Παναγία. Αυτό από μόνο του δείχνει τόν σεβασμό και τήν τιμή πού απέδιδαν οι Κύπριοι στον Άγιο Γεώργιο. Πέρα από τόν Άγιο Γεώργιο μεγάλη αγάπη και σεβασμό έτρεφαν οι Κύπριοι τόσο προς τήν Άγια Μαρίνα, τήν προστάτιδα των παιδιών, μέ 108 ναούς, όσο και στον Άγιο Ίωάννη τόν Πρόδρομο μέ 90 ναούς. Μέ μικρότερους αριθμούς ναών και παρεκκλησιών ακολουθούν αυτοί πού είναι αφιερωμένοι στον Άγιο Ίωάννη τόν Θεολόγο, οι όποιοι είναι 93, στον Άγιο Νικόλαο 79 ναοί, στον Αρχάγγελο Μιχαήλ 67, στον Άγιο Μάμα 66 ναοί και ακολουθούν οι υπόλοιποι ναοί πού είναι αφιερωμένοι σε άλλους Άγίους τής Έκκλησίας μας.

Ανάμεσα στους ναούς πού είναι αφιερωμένοι στον Άγιο Γεώργιο, συμπεριλαμβάνονται και τά καθολικά των μοναστηριών, τά όποια έχουν οικοδομηθεί προς τιμήν του. Τά περισσότερα όμως από αυτά τά μοναστήρια δέν βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία. Στή Λευκωσία, για παράδειγμα, βρίσκεται τό παλαιό μοναστήρι του Άγίου Γεωργίου των Μαγγάνων, στή Λάρνακα τά μοναστήρια

του Άγίου Γεωργίου του Κοντού και του Άγίου Γεωργίου του Μακρή, στην Πάφο του Άγίου Γεωργίου του Νικοξυλίτη και του Άγίου Γεωργίου των Κομάνων και στή Λεμεσό του Άγίου Γεωργίου Συλίκου και τό μικρό μοναστήρι του Άγίου Γεωργίου τής Χαβούζας. Σήμερα λειτουργούν μόνο δυό μοναστήρια αφιερωμένα στον Άγιο Γεώργιο. Τό ένα από αυτά ανήκει στή Μητρόπολη Κιτίου και φέρει τήν όνομασία Άγιος Γεώργιος του Μαυροβουνίου και τό δεύτερο, πού ανήκει

στή Μητρόπολη Λεμεσού φέρει τήν όνομασία Άγιος Γεώργιος ο Άλαμάνος.

Άν θέλουμε νά επικεντρωθούμε στά όρια τής Ίεράς Μητροπόλεως Λεμεσού, σχετικά μέ τήν τιμή του Άγίου Γεωργίου, θά διαπιστώσουμε ότι τήν πρώτη θέση ανάμεσα στους ναούς και τά παρεκκλήσια πού είναι αφιερωμένα σε κάποιον Άγιο, εκτός τής Παναγίας, έχουν αυτοί πού οικοδομήθηκαν προς τιμή του

Άγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου.

Οι ναοί αυτοί βρίσκονται κατάσπαρτοι σε όλη τήν επικράτεια τής Ίεράς Μητροπόλεως, όπως στην Ακαπνού, στό Κελλάκι, στον Ύψωνα, στην Ακρούντα, στην Απαισιά, στή Γεράσα, στό Καπηλειό, στό Μονάγρι, στον Άγιο Θεόδωρο, στά Χαντριά, στά Μανδριά και στό χωριό Μαθηκολώνη. Στην πόλη τής Λεμεσού έχουμε δυό ένοριακούς ναούς αφιερωμένους στον Άγιο. Είναι ο Άγιος Γε-

ώργιος Φραγκούδη και ο άγιος Γεώργιος Χαβούζας. Πέρα από τους ναούς υπάρχουν και πάρα πολλά παρεκκλήσια προς τιμήν του αγίου Γεωργίου. Αυτά βρίσκονται στον Άγιο Αθανάσιο, στα Πολεμίδια, στον Άγιο Θεράποντα, στον Άγιο Μάμα, στο Άκρωτήριο, στη Γεράσα, στη Γερμασόγεια, στην Έπταγώνια, στο Καλό Χωριό, στο Κοιλάνι, στις Κυβίδες, στη Λάνια, στη Λόφου, στο Τραχώνι, στον Ύψωνα και στη Λεμεσό, όπου βρίσκεται το μικρό προσκύνημα του αγίου Γεωργίου του Φτωχού, όπως αποκαλείται. Πέρα από τα παρεκκλήσια που προαναφέραμε υπάρχουν και κάποια κατάλοιπα ναών αφιερωμένα στον Άγιο, όπως στα χωριά Άγιος Κωνσταντίνος, Λιμνάτι, Φασούλα, και Σωτήρα.

Οι πύο πάνω ναοί και τά παρεκκλήσια, πού φέρουν τό όνομα του Αγίου, γιορτάζουν και πανηγυρίζουν δυό φορές τόν χρόνο. Η πρώτη μεγάλη έορτή του Αγίου είναι στις 23 Απριλίου, ημέρα πού ή

Έκκλησία μας τιμά τή μνήμη του. Η γιορτή αυτή λόγω του ότι πολλές φορές πέφτει μέσα στη Μεγάλη Τεσσαρακοστή, μετατίθεται τή Δευτέρα της Διακαινησίμου. Η μέρα αυτή είναι κατ' έξοχήν μέρα χαράς και διασκέδασης για τούς Χριστιανούς, πού μεταβαίνουν στα παρεκκλήσια πού φέρουν τό όνομά του, για νά τόν τιμήσουν. Τή μέρα αυτή οι πραγματευτάδες στα παλιά χρόνια έκαναν χρυσές δουλειές.

Η δεύτερη γιορτή του Αγίου είναι στις 3 Νοεμβρίου. Είναι ή ημέρα της ανακομιδής των τιμίων λειψάνων του Αγίου και αποκαλείται από τόν λαό ως ή γιορτή τ' Άη Γιωρ-

κού του σπόρου, λόγω του ότι ή γιορτή αυτή πέφτει μέσα στην περίοδο της σποράς.

Αναπόσπαστο μέρος της γιορτής του αγίου Γεωργίου είναι και τό γνωστό τραγούδι τ' Άη Γιώρη, τό όποιο στα παλαιότερα χρόνια οι άνθρωποι συνήθιζαν νά τραγουδούν στην αυλή της έκκλησίας μετά τόν έσπερινό της γιορτής του Αγίου στις 23 Απριλίου και στις 3 Νοεμβρίου. Αυτό αναφέρεται στο γνωστό θαύμα της δρακοντοκτονίας από τόν Άγιο, όπως αυτό παρουσιάζεται στις περισσότερες εικονογραφίες πού σχετίζονται με τό πρόσωπό του. Ο Άγιος, μετά τήν επίκληση του ονόματός του από τήν κόρη του βασιλιά, εμφανίζεται καβαλάρης μπροστά της και τή σώζει από τά δόντια του θηρίου.

Στή συνέχεια σκοτώνει τόν δράκοντα, πού δέν άφηγε τό νερό νά πάει στην πόλη, και τόν μεταφέρει άλυσοδεμένο στο παλάτι του βασιλιά, για νά τόν δούν όλοι, νά χαρούν και νά δοξάσουν τόν Θεό. Στην πρόταση του βασιλιά νά του δώσει τό βα-

Παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου, Κάτω Πολεμίδια.

σίλειό του και νά τόν κάνει γαμπρό του, ο Άγιος ζητά μόνο νά του κτίσει μίαν έκκλησία στο όνομά του και νά του κάνει τή γιορτή του κάθε χρόνο στις 23 Απριλίου. Είναι ένα όμορφο τραγούδι, τό όποιο άκούγεται από τά στόματα πολλών ανθρώπων, ιδιαίτερα των νέων, δείχνοντας έτσι τήν εύγνωμοσύνη τους στον θαυματουργό Άγιο της Έκκλησίας μας.

Τέλος, άξιζει νά αναφερθεί ότι μετά τήν ανεξαρτησία της Κύπρου, ο άγιος Γεώργιος τιμάται και από τήν Έθνική Φρουρά ως προστάτης Άγιος του πεζικού.

Ε.Ο.Κ.Α.: Πρὸς τὸ αὐριό τῆς Ἐλευθερίας

τῆς κ. Μαρίας Κελίρη Ἰωαννίδου
Φιλολόγου, Β.Δ. Α΄

«**Π**ίσω ἀπ' τὰ παράθυρά μας,
πίσω ἀπὸ τίς πόρτες μας,
νιώθουμε τούς ἀγαπημένους
ἴσκιους σας, ἀκούμε τ' ἀγαπημένα σας
βήματα./ Περνάτε σά φῶς καί σά δροσιά/
κι ἀγγίζετε ἀνάερα τίς θύμησες,/
πού μᾶς ἀφήκε τό αἷμα σας καί τό σκοινί σας./ Ἡρω-
ες, τόσο πού ἀγαπήσατε, δέν ἦταν μπορετό
ἀλλιῶς νά γίνη, παρά νά δώσετε τήν ψυχή
γιά μία δεσμίτσα ἡλιαχτίδες, γιά μία δρο-
σοσταλίδα... Ἡρωες, φῶς καί σκέπη μας/
παντοῦ μᾶς ἀκλουθᾷ ἡ παρουσία σας/
σᾶς νιώθουμε πίσω ἀπ' τίς πόρτες μας,
πίσω ἀπ' τὰ παράθυρά μας, νά μᾶς φυλάγετε».

Ἐνα κερὶ, πού διαρρηγνύει τὰ σκοτάδια
τοῦ κατακερματισμένου κόσμου μας, ἀνά-
βει ὁ ποιητής Ἄντης Περνάρης μέ τό ποιή-
μά του «Ἡρωες», λέξεις αἱμάτινες γιά τὰ
παιδιά τῆς Ε.Ο.Κ.Α, πού ἐπέλεξαν νά ἀνη-
φορίσουν στό φῶς μίας ἰλαρότατης μέρας
γιά τήν Ἀθανασία. Γιατί, ὅπως εὐστοχα δι-
ατείνεται ὁ ποιητής μας Κυριάκος Χαραλα-
μπίδης, «δουλειά τοῦ ποιητῆ εἶναι νά ἀνά-
βει ἕνα κερὶ στό σκοτάδι ἢ, ἂν προτιμᾶτε,
ν' ἀνθοβολεῖ ὅπως λουλούδι σ' ἕναν κόσμο
ζοφερῆς ιδιοτέλειας καί ξηρασίας».

Κανείς δέν μπορεῖ, ὅσο αἰσιόδοξος καί νά
εἶναι, νά ἀμφισβητήσῃ τήν ἄποψη πῶς
αὐτός εἶναι ὁ κόσμος μας σήμερα, ζοφε-
ρός καί ιδιοτελής, ἕνας κόσμος σκληρός
πού δολοφονεῖ τήν ἐλπίδα, ἕνας κόσμος
χωρίς Θεό! Σήμερα, λοιπόν, διαγράφεται
ἐντονότερη καί ἐπιτακτικότερη ἡ ἀνάγκη
νά ἀναδιφήσουμε στίς ἡρωικές σελίδες τοῦ
ἐνδοξοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα
τῆς Ε.Ο.Κ.Α 1955-1959, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ
τό ὀριακό γεγονός στή νεότερη ἱστορία τῆς
Κύπρου, καί νά ἀναβαπτισθοῦμε στά νά-
ματα τῆς ἱερῆς θυσίας τῶν ἀγωνιστῶν τῆς
Ε.Ο.Κ.Α, πού πάλεψαν γιά τήν ἐλευθερία
καί τήν ἔνωση τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα,

ἐκεῖνα τὰ χρόνια τὰ δίσεκτα τῆς ἀποικιοκρα-
τίας. Ἐμεῖς λυγίσαμε μπροστά στόν κίνδυ-
νο, δέν κατορθώσαμε κἄν νά ψελλίσουμε τή
λέξη ἐλευθερία, ὅταν ὁ Τούρκος πάτησε καί
μόλυνε τόν Πενταδάκτυλο, καλύπτοντας
τήν ἐκκωφαντική σιωπή μας μέ λέξεις ἄλλες,
παραλλαγμένες, ὥστε νά ἀποχαυνώσουμε
τή συνείδησή μας, ἐνῶ ἐκεῖνοι, ἡ γενιά τῆς
Ε.Ο.Κ.Α, βροντοφώναξαν τή λέξη «Ἐλευ-
θερία», ἀποτινάζοντας ἀπό τήν ψυχὴ τους
τόν φόβο τοῦ θανάτου, κάνοντας πράξη τὰ
ιδανικά τους, χωρίς νά λιποτακτῆσουν ἀπό
τόν στόχο τους. Ἐκεῖνοι ἀντιτάχθηκαν στό
«ποδοβολητό τῶν βαρβάρων» καί ἔγιναν
μέ τή ζωή καί τό παράδειγμά τους πρότυπο
τῶν ἀνθρώπων ἔσσει. Πρότυπο γιά μᾶς σή-
μερα, πού παραπαίουμε καί παλινωδοῦμε,
σκιές ἐνός ὑπέρλαμπρου παρελθόντος.

Ἐκεῖνοι, οἱ φιλήσυχτοι ἀνθρωποὶ τοῦ μόχθου,
πού τούς τραγουδᾷ ὁ Θεοδόσης Πιερίδης,
«τραγουδᾷ τούς ἀνθρώπους τοῦ νησιοῦ
μου-καί κείνους πού πέρασαν/ κι ὀλοτρόγυ-
ρα ἀνθίζουν τὰ χνάρια τους/... πού θάχουν
γιά θροφή στά πνεμόνια τους, λεύτερο/ τόν
πλατύν οὐρανό μας-πού θάχουν/ ὄλο τοῦτο
τό χῶμα μας λεύτερο/ σάν ἀφέντες νά τό
δρασκελίσουν», ὅταν εἶδαν κι ἀπέειδαν,
πῆραν στή συγκεκριμένη ἱστορική στιγμή
τή μεγάλη ἀπόφαση νά πολεμήσουν, γιά νά
ἐλευθερώσουν τήν πατρίδα τους ἀπό ἕνα
ζυγό σκληρό καί ὑπουλο, τόν ἀγγλικό. Καί
κατόρθωσαν νά γράψουν μοναδικές καί
ἀνεπανάληπτες σελίδες ἐλληνικῆς ἱστορίας
μέ ἕναν ἡρωικό ἀγώνα σάν ὀμηρικό ἔπος,
ὅταν πᾶ ὅλες οἱ προσπάθειες νά καμφθεῖ ἡ
ἀγγλική βαρβαρότητα, πού ἐκδηλωνόταν μέ
σκληρά μέτρα κατά τῶν σκλάβων Ἑλλήνων
τῆς Κύπρου μέ στόχο τόν ἀφελληνισμό τους,
ἀπέβησαν μάταιες καί ἄκαρπες. Ἡ μακρὰ
σειρά τῶν συλλαλητηρίων, πού ἄρχισε ἀπό
τό 1881 ἐναντίον τῶν σκληρῶν μέτρων, τὰ

ένωτικά ψηφίσματα τών ἐτῶν 1921, 1930, τό ἐνωτικό δημοψήφισμα τοῦ 1950, ἡ ἐξέγερση τῶν Ὀκτωβριανῶν τό 1931, χαλύβδωσαν τή θέληση τῶν ἀνθρώπων, πού οἱ Ἄγγλοι λόρδοι τούς ἤθελαν γιά πάντα σκλάβους, προτάσσοντας τό «οὐδέποτε», πού ἡ σκληρή ἠχώ του ἀκούγεται πύ ἀνατριχιαστική μέχρι σήμερα, καί ἰσχυριζόμενοι πώς οἱ Κύπριοι δέν εἶναι Ἕλληνες. «Δέν διαθέτουν οὔτε ἱστορία, οὔτε παρελθόν στίς παραδόσεις τους, οὔτε ἔχουν οὐδέποτε ἀποτελέσει τμήμα τῆς Ἑλλάδας». Αὐτά ἀκούγονται στή Βουλή τῶν Λόρδων τό 1954.

Τότε οἱ Κύπριοι σκύβοντας βαθιά μέσα τους ἄκουσαν τήν προγονική ἐπιταγή πού ἐπιτάσσει τόν ἄνευ ὄρων ἀγῶνα γιά τήν ἐλευθερία. Ἄκουσαν ἀκόμη τή φωνή ἀπό τήν Ἰρλανδία, τῶν μαχητῶν τοῦ IRA, πού δέν τούς ἄφηνε περιθώρια ἐφησυχασμοῦ. Ἔπρεπε νά ἀγωνιστοῦν γιά τήν ἐλευθερία τους! Ο Michael Collins, πρωτεργάτης τῆς ἰρλανδικῆς ἀνεξαρτησίας, ἔγραφε σέ ἐπιστολή πρὸς τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κύριλλο τόν Γ', μέ ἡμερομηνία 28 Ἰουλίου 1919: «...ἡ ἐναπόθεση τῶν ἐλπίδων σας στή βρετανική δικαιοσύνη καί τιμότητα εἶναι ἀπόλυτα λανθασμένη. Ὅπου κι ἂν θά πρέπει νά ψάξετε στόν κόσμο γιά δικαιοσύνη καί τιμότητα, σίγουρα δέν θά τῆ βρεῖτε στό κέντρο τῆς Βρετανικῆς Ἀυτοκρατορίας». Καί ὁ Ἰρλανδός βουλευτής Liam de Roiste γράφει σέ ἐπιστολή του στόν Ἀρχιεπίσκοπο, ἡμερομηνίας 25 Ἰουλίου 1919: «Κρίνοντας ἀπό τή μεταχείριση τοῦ Ἰρλανδικοῦ λαοῦ στά χέρια τῶν Βρετανικῶν κυβερνήσεων ἐπὶ αἰῶνες, δέν ὑπάρχει τέτοιο πράγμα, ὅπως ἡ βρετανική δικαιοσύνη ἢ ἡ βρετανική τιμότητα. Ἐμεῖς στήν Ἰρλανδία πιστεύουμε καί γνωρίζουμε ὅτι εἶναι ἀνύπαρκτο».

Ἔτσι, οἱ Κύπριοι πήραν τήν ἀπόφαση νά ἀγωνιστοῦν γιά τήν ἐλευθερία τους, διατυπώνοντας ταυτόχρονα τό μεγαλειώδες καί ἀστραφτερά διάφανο μήνυμα πώς χωρίς ἐλευθερία δέν εἶναι κατανοητός ὁ κόσμος. Πώς χωρίς ἐλευθερία γινόμαστε ἔρμαιο τῆς στιγμῆς, τῶν ἀνθρώπινων παθῶν καί ἀδυναμιῶν, ταξιθεύουμε μέσα στόν χρόνο ἀνύπο-

πτοι γιά τό πεπερασμένο τῆς ὑπαρξῆς μας, ἀγνοώντας τή θεϊκή Ἀλήθεια τοῦ κόσμου. Τό μεγαλεῖο τῆς ἀπόφασῆς τους γιά ἀγῶνα ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας διατυπώνεται μέ σαφή καί οὐσιαστικό λόγο σέ ἓνα ἰδιόχειρο σημείωμα τοῦ ἀγωνιστῆ Σοφοκλή Ποταμίτη, ὁ ὁποῖος, ὅπως καί ἄλλοι καταζητούμενοι ἀντάρτες τῆς Ε.Ο.Κ.Α, σημείωναν τίς σκέψεις τους, τίς ιδέες καί τά πιστεύω τους σέ πρόχειρα σημειώματα: «Οἱ ἀγωνιστές πού θέλουν νά ἀγωνιστοῦν καί νά πεθάνουν, αὐτοὶ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων ἐλεύθεροι κι ὄχι σκλάβοι. Οἱ ἀγωνιστές πού δέν τό ἀποφάσισαν νά πεθάνουν εἶναι ἐκ τῶν προτέρων σκλάβοι. Αὐτὴ εἶναι ἡ σωστὴ ἔννοια τοῦ ἀγωνιστῆ καί ὄλων αὐτῶν πού ἀγωνίζονται». Μᾶς ἐκπλήσσει σήμερα ἡ ἀντρίκια ἀποφασιστικότητα τῶν ἀμουστακῶν στήν πλειονότητα ἀγωνιστῶν τῆς Ε.Ο.Κ.Α, ἀλλά καί τοῦ συνόλου τοῦ κυπριακοῦ πληθυσμοῦ «νά πάρουν τήν ταπεινὴ διεκδίκηση ἑνὸς λαοῦ πού παρέμεινε ἐπὶ ἔτη βωβὴ καί νά τὴν ὀδηγήσουν στήν ἐξέγερση καί στόν ἀγῶνα, κατορθώνοντας νά ἐπιβάλουν σέ ἓναν ἀδιάφορο κόσμο τή διεκδίκηση ἑνὸς λαοῦ ξεχασμένου ἀπὸ ὄλους, ἐκτός ἀπὸ τόν ἑαυτό του. [...]».

Ὅμως δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει τό γεγονός πώς ἡ γενιά τοῦ 1955- 1959 ζεῖ καί ἀναπνέει μέσα στήν ὀμηρικὴ παράδοση. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ πανεπιστημιακὸς δάσκαλος Ἀντρέας Βοσκός: «Ἦταν ζωντανὸς ὁ Ὅμηρος τό 1955-1959. Τὰ νάματά του φτάσαν ὡς ἐμᾶς μέσ στό πλατὺ ποτάμι τῆς παράδοσης. Οἱ ἥρωές του ζωντάνεψαν σ' ὀνόματα καί ψευδώνυμα ἀγωνιστῶν: Πάτροκλος (Γρηγόρης Αὐξεντίου), Τεῦκρος, Αἴας, Ἄρης... Σάν ἔπος φανταστικοῦ προικισμένου ὀμηρικοῦ ποιητῆ ἀντηχοῦν ἀκόμα στ' αὐτιά ὄσων ζήσαμε τό ξέφρενο τετράχρονο πανηγύρι τῆς λευτεριάς... τό «Ἦ τᾶν ἢ ἐπὶ τᾶς» (πάντα ἐπιτακτικό) τοῦ Διγενῆ, τό ἐνδοξο «Μολῶν λαβέ» τοῦ Κυριάκου Μάτση, τοῦ Γρηγόρη Αὐξεντίου καί τῶν τεσσάρων ἡρώων τοῦ Λιοπετρικοῦ ἀχυρώνα, τό «Ὅχι» τῶν παλληκαρόπουλων πού βασανίζονταν ἄγρια νά καταδώσουν τούς καταζητούμενους ἀντάρ-

τες της Ε.Ο.Κ.Α., και τά περήφανα λόγια της ήρωομάνας που συνόδευαν τό σπλάχνο της στή ματωμένη πορεία προς τήν άθανασία».

Τό μήνυμα αϋτής της ήρωικής γενιάς είναι όσο ποτέ άλλοτε επίκαιρο σήμερα για μας, πού χάσαμε τόν εθνικό μας προσανατολισμό, και για αυτό γίναμε τραγικά όντα, πέρα από τά όρια του τραγικού, γιατί χτίσαμε οί ίδιοι μέσα μας και γύρω μας τείχη και κλείσαμε άπ' έξω τά μηνύματα πού μας στέλλουν τόσα χρόνια αϋτοί, πού θυσίασαν τή ζωή τους για τήν Έλευθερία και τήν Ένωση της Κύπρου με τήν Ελλάδα.

Γιά αϋτή τήν ένδοξη γενιά, πού μεγάλωσε και άντρώθηκε με τά ιδανικά της πατρίδας, του έλληνικού πολιτισμού και τά βαθιά βιώματα της Όρθόδοξης παράδοσης, δέν ύπήρχε άλλη έπιλογή εκτός από τόν άγώνα για τήν απο-

τίναξη της σκλαβιάς. Γράφει ο Εϋαγόρας Παλληκαρίδης: «Δέν μπορώ νά λησμονήσω τήν Ελλάδα, γιατί αϋτή με γέννησε, μ' άνάθρεψε κι ακόμα μου' δωσε Φώς και Γνώση και Ζωή, μου χάρισε της Λευτεριάς τά φώτα». Κατορθώνει με τόσο λίγες λέξεις ο έφηβος ποιητής νά σκιαγραφήσει και νά αποδώσει εϋστοχα τήν έννοια, τήν ιδέα Έλλάδα, και νά τονίσει τόν μυστικό δεσμό πού μας ένώνει μαζί της, έδώ σ' αϋτή τή μακρινή γωνιά. Αϋτή μας έδωσε τό Φώς και τή Γνώση και μας δώρισε τόν έρωτα για τή Λευτεριά. Η Έλλάδα μας έμαθε τή Ζωή. Και όταν όλα και όλοι θά περάσουν, πολιτικός αστέρας θά μένει ή Έλλάδα, αιώνιο σύμβολο. Αϋτό τό ιδανικό δίδαξε στους νέους και στις νέες της Ε.Ο.Κ.Α τόν ήρωισμό,

τούς καθοδήγησε πώς νά περπατήσουν με τό άντρίκιο και λεβέντικο τους περπάτημα, αφήνοντας τά χνάρια τους βαθιά στό σώμα της Έστορίας της πατρίδας μας, αλλά και ολάκαιρου του κόσμου. Γι' αϋτό ο Γιώργος Χατζηκωστής σημειώνει: «Εμείς οί καθημερινοί άνθρωποι αλλάζουμε. Ο χρόνος μας μεταβάλλει, μας φθείρει, μας άφανίζει. Ο ήρωας, ο κάθε ήρωας παραμένει κατά τόν μεγάλο έπικό (ένν. τόν Όμηρο) 'άγήραος ήματα πάντα'. Γιατί τά ιδανικά πού ύπηρέτησε είναι άξεθώριαστα και αιώνια...».

Η Έλλάδα και ο Χριστός άτσάλωσαν τήν ψυχή τους, «μία ψυχή πού στάθηκε πύο άτσάλινη κι άπ' τό άτσάλι», και τή λείαναν σαν

λεπίδι, με τό όποιο νίκησαν όχι μόνο τόν κατακτητή αλλά και τόν θάνατο. Αϋτό τό άτσάλωμα της ψυχής πού χρειάζεται, άν είναι νά αγωνιστείς και νά διεκδικήσεις τήν έλευθε-

ρία και τό δικαίωμα νά είσαι άνθρωπος, δέν έχει νά κάνει με τή σκληρότητα, τό μίσος και τήν κακία, ίσα ίσα πού τά άντιστρατεύεται, έχει όμως σχέση με τήν άστραφτερή λάμψη της παιδείας, πού χαλυβδώνει τήν ψυχή και τήν οδηγεί στην Άρετή, όπως τήν ύμνει ο Άντρέας Κάλβος στό ποίημά του, Είς Σάμον: «Θέλει Άρετήν και τόλμην ή Έλευθερία». Με αϋτήν τήν Άρετή κόσμημά τους προχώρησαν άταλάντευτοι οί αγωνιστές μέχρι τόν τελικό θρίαμβο. Και με αϋτή τήν τόλμη πού πυρπολεί τις καρδιές, όταν κλείνουν μέσα τους πίστη στον Θεό και άγάπη στην πατρίδα. Θήτευσαν οί αγωνιστές πατέρες μας στή μεγάλη Έκκλησιά του γένους και του Χριστού, γι' αϋτό αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν για τά ιδανικά τους, άντέχο-

ντας τούς ραβδισμούς και τις μαστιγώσεις ενός σαθρού άποικιοκρατικού καθεστώτος, πού μηχανευόταν τά πάντα, γιά νά ύποτάξει και νά άφελληνίσει έναν έλευθερο λαό. Άψευδείς μάρτυρες τούτου οί έπιστολές πού μάς κατέλιπαν οί άγωνιστές, ιδιαίτερα οί έπιστολές τών ήρώων τής άγχόνης.

Γράφει ο Ίάκωβος Πατάτσος στή μητέρα του, στό κύκνειο άσμα του, 8 Αύγουστου 1956: «*Άγαπημένη μου μητέρα, Χαίρε. Εύρίσκομαι μεταξύ τών άγγέλων. Τώρα άπολαμβάνω τούς κόπους μου. Τό πνεύμα μου φτερουγίζει γύρω άπό τό θρόνο του Κυρίου. Θέλω νά χαίρης όπως κι' έγώ. Άν κλαίης θά λυπούμαι... μήν κλαίης γιά ν' άκούσης τήν άγγελική φωνή μου πού ψάλλει Άγιος Άγιος, Άγιος κύριος Σαβαώθ. Ψάλλε και σύ μαζί μου. Ψάλλε, προσεύχου, δόξαζε τόν Θεόν σ' όλην τήν ζωήν... χαίρε άγαπημένη μου μητέρα, χαίρε. Ψάλλε και σύ μαζί μου. Σέ φιλώ, τό άγαπητό σου παιδί Ίάκωβος*».

Και ο Άντρέας Ζάκος, ο άγνός ιδεολόγος πού χαρακτηρίστηκε σαν «ο γνησιότερος ένσαρκωτής τής ιδέας τής Έλλάδος», λέει: «Είμαι Έλληνας κι' άγωνίζομαι γιά τήν λευτεριά τής πατρίδας μου». Γράφει προς τόν πατέρα του στίς 7 Αύγουστου 1956: «*Άγαπητέ πατέρα... άφου είμαστε Χριστιανοί πιστεύουμε στήν Ουράνια Βασιλεία και δέν πρέπει νά μάς φοβίζει ο θάνατος. Εξάλλου έμείς έχουμε τό πλεονέκτημα νά ξέρουμε τήν ώρα του θανάτου μας και έτσι νά προπαρασκευασθούμε. Σάς παρακαλώ λοιπόν μήν θλίβεσθε...».* Τήν παραμονή του θανάτου του, 8 Αύγουστου 1956, γράφει στό συγκλονιστικό γράμμα του προς τόν άδελφό του, Γεώργιο: «*Άγαπητέ άδελφέ, όταν πάρης τό γράμμα μου αυτό, θά έχω φύγει γιά πάντα. Υπάρχει κανείς πού θά μείνει; Η ώρα του θανάτου πλησιάζει, μά στήν ψυχή μας φωλιάζει ή ήρεμία. Τή στιγμή αυτή άκούμε τήν Ηρωική Συμφωνία του Μπετόβεν. Στή θέση πού βρισκόμαστε τώρα ούτε μέ τό μικροσκόπιο δέν μπορούμε νά ανακαλύψουμε πού ύπάρχει ή τραγωδία στον θάνατο. Τότε μόνο θά αισθανόμουνά λύπη, άν ήξερα ότι θά μπορούσα νά μείνω γιά πάντα νέος κι*

άθάνατος, όταν απέφευγα τήν εκτέλεση. Νομίζω όμως ότι μόνο μέ τήν εκτέλεση θά μπορέσω νά μείνω πάντα νέος κι άθάνατος. Πρώτα ή ύστερα πρέπει νά διαθέσω τή ζωή μου. Δέν βλέπω πού κατάλληλη περίσταση άπό τήν τωρινή, γιά νά τό κάνω».

Σήμερα, πού ή ιστορική συνέχεια τής πατρίδας μας βρίσκεται άνάμεσα σέ συμπληγάδες πού άπειλούν νά τή συνθλίψουν, δέν μπορούμε παρά νά άκουμπήσουμε εις τόν τύπον τών ήλων, όσο επώδυνο και νά είναι, γιατί ως πολίτες πρέπει νά εκφέρουμε λόγο, διατυπώνοντας τήν άποψη μας γιά τά κακώς κείμενα στήν πολιτεία, άν θέλουμε νά κυφορηθεί ή έλπίδα ενός ευοίωνου μέλλοντος. Πρέπει νά μάθουμε άπό τήν αρχή πώς νά άγωνιζόμαστε, πώς νά θέτουμε πάνω άπό τό άτομικό καλό τό συλλογικό, κατά τόν τρόπο τής γενιάς τής Ε.Ο.Κ.Α, και νά μάθουμε νά συλλαβίζουμε πάλι τή λέξη έλευθερία μέ χίλιους τρόπους, άποτινάζοντας τά βαρίδια τόσων χρόνων, πού κρατούν τίς ψυχές μας δέσμες, πού μάς θέλουν δεσμώτες, όπως σέ εκείνον τόν άλληγορικό μύθο του Πλάτωνα. Θεωρώ πώς χρέος όλων και ύποχρέωση, αλλά και ένδειξη ύψιστου σεβασμού προς τούς ανθρώπους πού παρέμειναν πιστοί στό καθήκον, τώρα πού ο κόσμος διαλύεται, τώρα πού είμαστε πιασμένοι στά πλουμισμένα δίχτυα μίας ζωής, πού ήτανε σωστή κι έγινε σκόνη και βούλιαξε μέσα στήν άμμο, είναι νά δημιουργήσουμε και νά κρατήσουμε μέσα μας όλα εκείνα τά στοιχεία, πού θά δημιουργήσουν έναν κόσμο πού θά άξίζει νά τόν ζήσουμε, γιατί θά έχει κάτι άπό τήν άνάσα και τήν τελειότητα του Θεου. Είμαστε ύποχρεωμένοι νά στραφούμε προς ό,τι αιώνιο και διαχρονικό, προς ό,τι είναι ο πολιτισμός μας.

Γιά νά μπορούμε νά κοιτάζουμε στά μάτια τούς ήρωές μας και νά μήν χαμηλώνουμε τό βλέμμα. Γιά νά τούς ύμνούμε ευθαρσώς, όπως ο Κ. Καβάφης: «*Άνδρείοι σεις πού πολεμήσατε και πέσατε ευκλεώς, όταν θά θέλουν οί Έλληνες νά καυχηθούν, Τέτοιους βγάξει τό έθνος μας, θά λένε γιά σάς. Έτσι θαυμάσιος θά ναι ο έπαινός σας*».

Ίερομόναχος Ἀκάκιος Καψαλιώτης (1891- 24 Ἰανουαρίου 1971)

Ὁ κατά κόσμον Ἀνδρέας Χατζηθεοδουλίδης τοῦ Χρήστου, γεννήθηκε στήν Ακαπνού τῆς Κύπρου τό 1891. Εἶχε τρία ἀδελφία κληρικούς. Νέος, ἦλθε τό 1909, μέ ἄλλους Κύπριους ἀδελφούς στήν Καλύβη τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τῆς σκήτης τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος - Κουτλουμουσίου, ὅπου ἐκάρῃ μοναχός τό 1910. Λόγω προβλημάτων πού εἶχαν ἀπό τήν ἔλλειψη νεροῦ, καί γιά μεγαλύτερη ἡσυχία πῆγε στήν Καλύβη τοῦ ἁγίου Γεωργίου (Θασίου) τῆς ἡσυχαστικῆς Καψάλας. Ἀπέκτησε τετραμελῆ εὐλαβή συνοδεία. Ὁ ὑποτακτικός του παπα-Ἰωάσαφ ἓνα αὐγουστιάτικο δειλινό τοῦ 2009 μᾶς διηγήθηκε τά τοῦ βίου του.

Ὅταν κάποτε τόν ἐπισκέφθηκαν συγγενεῖς του, κι ἐπίμονα ἐπί μία ἐβδομάδα τόν παρακαλοῦσαν νά δεχθεῖ νά τόν φωτογραφίσουν, γιά νά πάνε τή φωτογραφία του σ' ἀδελφιά του, δέν δέχθηκε καί τούς εἶπε: «Ἐμεῖς οἱ μοναχοί εἴμεθα νεκροί ἄταφοι. Οἱ νεκροί δέν φωτογραφίζονται. Φωτογραφίες βγάζουν οἱ ζωντανοί». Ἐλεγε στούς μοναχούς του: «Μή πιστέψεις ὅτι ἔκανες τίποτε, γιατί θά τό χάσεις». Συνήθιζε νά λέει: «Δέν μέ ὠφέλησαν τόσο τά βιβλία καί τά ἄλλα, ὅσο ἡ ἐνθύμηση τοῦ λογίου ἴνθυμου τό δι' οὐ ἐξήληθες». Νά μή λησμονάμε, γιατί ἀφήσαμε τόν κόσμο, τούς δικούς μας, τά πράγματα».

Ἡ Ἱερά Κοινότητα τόν ἔστειλε ὡς Πνευματικό στή Μητρόπολη Φιλίππων γιά ἐξομολόγηση. Μία ἡμέρα, τότε πού ἦταν ἐκεῖ, τά παιδιά ἑνός σχολείου ἄρχισαν νά τόν πετροβολοῦν. Παρότι οἱ δάσκαλοί τους τά ἔβλεπαν δέν τά παρεμπόδισαν. Μία πέτρα μάλιστα τόν κτύ-

πησε στό κεφάλι καί καταματώθηκε. Ὅταν ἐπέστρεψε καί τό διηγείτο στή συνοδεία του, τοῦ εἶπαν: «Μά, Γέροντα, δέν διαμαρτυρήθηκες σέ κανένα; δέν εἶπες τίποτε;». Ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Γιατί; Γιά νά χάσω τόν μισθό μου πού κτύπησα...;».

Ἐπί ἐξήντα χρόνια ὑπῆρξε ἄξιος λειτουργός τοῦ Ἵψίστου.

Ὅταν μόνο, λόγω τῶν γηρατειῶν του, βάρυνε, διέκοψε, τίς ἀναίμακτες Θεῖες ἱεραουργίες.

Προεῖδε τό τέλος του. Εἶπε στόν παπά του νά λειτουργήσει τήν Πέμπτη καί ὄχι τό Σάββατο, γιατί θά φύγει γιά ταξίδι... Ζήτησε νά τοῦ διαβάσει ὁ παπάς του τή συγχωρητική εὐχή. Ἐκεῖνος τοῦ εἶπε πῶς πρέπει πρώτα αὐτός νά διαβάσει σέ ὅλους συγχωρητική εὐχή. Ἔτσι κι ἔγινε. Ἡ σκηνή ἦταν λίαν συγκινητική. Δέν θέλησε μετά τή Θεία Κοινωνία νά γευθεῖ τίποτε. «Ἐχω μεγάλο ταξίδι μπροστά μου» λέγει. Ὅλοι κατάλαβαν ὅτι σύντομα θ' ἀναχωρήσει τῆς παρούσης ζωῆς. Τό βράδυ ἐκεῖνο ἓνας νέος μοναχός τόν συντρό-

φευε πλάι του. Μόλις λίγο ἀποκοιμήθηκε, ἡ ψυχή τοῦ Γέροντος Ἀκακίου φτερούγισε γιά τόν οὐρανό. Ἦταν τῆς ἁγίας Ξένης καί ξημέρωνε τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου στίς 24 Ἰανουαρίου 1971. Ἡ εὐχή τοῦ Γέροντα βοήθησε τή συνοδεία του μέχρι σήμερα, ὅπως μᾶς εἶπε ἓνα ὠραῖο ἀπόγευμα ὁ παπα-Ἰωάσαφ στήν ἡσυχία αὐλή τῆς λιτῆς Καλύβης του.

Πηγή: Μοναχοῦ Μωυσεῶς Ἁγιορείτου, Μέγα Γεροντικό, τ. Β', ἔκδ. Μυγδονία σ.837-838.

Πονεμένη Ρωμισύνη

του Ἀρχιμανδρίτου Ἰσαάκ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ

Προσφώνηση πού ἔγινε κατά τήν ἐκδήλωση τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῆς Μητροπόλεώς μας, στό Δημοτικό Κηποθέατρο Λεμεσοῦ, στίς 30 Μαΐου.

Κατά τή χαρμόσυνο αὐτή περίοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότητα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσοῦ θά μάς ταξιδέψει καί φέτος στήν ἱστορία μας, πού δέν πρέπει νά τήν λησμονοῦμε οὔτε καί νά τήν παραχαράζουμε, γιατί ἡ πίστη μας, ἡ ἱστορία μας καί ἡ παράδοσή μας, εἶναι οἱ ρίζες μας, πού μάς βοηθοῦν στό νά σταθοῦμε σ' αὐτούς τούς δύσκολους καιρούς πού διανύουμε, πού δυστυχῶς κι ἐδῶ στή μικρή μας πατρίδα, σ' ἓνα τόπο πού τό χῶμα του εἶναι ποτισμένο μέ αἷμα μαρτύρων, ἁγίων καί ἡρώων, διαλύονται τά πάντα, ἤθη καί ἀρχές, κάτω ἀπό νόμους πού ποτέ στήν ἱστορία αὐτοῦ τοῦ λαοῦ τοῦ ὀρθόδοξου καί πονεμένου δέν ὑπῆρξαν.

Πρέπει νά γνωρίζουν ὅλοι αὐτοί οἱ κατακτητές ἀλλά καί οἱ νομοθέτες, ὅτι ἡ ψυχὴ τῆς Ρωμισύνης πού ἄντεξε πολλούς κραδασμούς, πού γέρασε πολλές φορές καί ξανά νάνωσε ἀκόμη περισσότερες, πού δένεται μέ τή μοῖρα καί τό ὄραμά της, θά συνεχίσει μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ νά πορεύεται μέ τό κεφάλι ψηλά.

Γιά ὀλόκληρους αἰῶνες ἔγιναν σκληροί ἀγῶνες μέ τούς κατακτητές γιά τή διάσωση τοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ χριστιανισμοῦ. Οἱ Ἕλληνες ὄχι μόνον διατήρησαν τή γλώσσα καί τή θρησκεία τους, ἀλλά σφυρηλάτησαν τήν ἀπόφαση νά πάρουν τά ὄπλα γιά νά ζη-

τήσουν τή λευτεριά τους μέ τήν πίστη στόν Θεό καί τήν ἀγάπη γιά τήν πατρίδα.

Ἀπόψε θά θυμηθοῦμε τούς προγόνους μας, οἱ ὁποῖοι γιά αἰῶνες ἔζησαν στούς τόπους αὐτούς τῆς Ἰωνίας καί θά μαρτυρήσουμε τή μακραίωνη, ὑπερπολύτιμη, πνευματική καί πολιτιστική κληρονομιά τοῦ Γένους μας στούς ἀλησμόνητους τούτους χώρους τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς.

Ἡ μεγάλη δύναμη τῆς Ὀρθοδοξίας μας εἶναι ὅτι καταφέρνει νά νικᾷ τήν ὀδύνη, ὥστε νά μὴν ἀποτελεῖ πλέον κακό, ἀλλά ἀντίθετα ἡ ὀδύνη νά ἀποτελεῖ ἀγαθό καί ἐπίσκεψη Θεοῦ. Ἔτσι καί οἱ ὀδύνες ἀπό τίς ὁποῖες διήλθαν οἱ χριστιανοί αὐτῶν τῶν τόπων ἔγιναν ὀχήματα καί σχήματα δημιουργίας μέσα ἀπό τόν ὄλεθρο καί τά ἀποκαΐδια.

Ὁ πόνος ἄλλωστε, ὅπως ὅλοι γνωρίζουμε, εἶναι ζυμωμένος μέ τό Ρωμαῖκο Γένος μας.

Δέν φοβόμαστε τόν πόνο, δέν μάς τρομάζει ὁ θάνατος, δέν μάς δυσκολεῖ ἡ ἀπουσία τῶν πραγμάτων ἢ τῶν ἀνθρώπων.

Τό φῶς ἔσβησε, τά ψηφιδωτά καλύφθηκαν. Ἡ Θεία Λειτουργία ἔπαυσε καί δέν τελείται πιά. Ἀλλά ἄν καί τό φῶς ἔσβησε, ἡ δόξα λάμπει. Κλείστε τά μάτια σας καί ταξιδέψτε ἐκεῖ καί θά δεῖτε τόν σταυρό νά λάμπει στήν κορυφή τοῦ τρούλου τῆς Ἁγιά-Σοφιάς, τόν οὐρανό νά ἀκουμπάει στούς ἀέρινους θόλους, τόν ἥλιο νά χρυσοστεφανώνει τό κάμαρι τῆς φυλῆς μας. Κλείστε τά μάτια σας καί θά ἀκούσετε τούς πολυμελεῖς χορούς τῶν ψαλτῶν νά ψάλλουν «τῆ ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ τά νικητήρια» καί οἱ χιλιάδες οἱ Ρωμοῖ νά εὐγνωμονοῦν τήν Παναγιά.

Κλείστε τά μάτια σας και θά ακούσετε φωνές Ἑλλήνων και θά δείτε πατήματα Ρωμίων.

Ἡ σημερινή μέρα δίνει τό μήνυμά της. Ἄν θέλουμε νά υπάρξουμε ὡς ἔθνος και ὡς ὀρθόδοξος λαός μέ προορισμό τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ και ἄν πρέπει νά διατηρήσουμε τήν ταυτότητά μας και τήν αὐτοσυνειδησία μας και νά μὴν χαθοῦμε στό χωνευτήρι τῶν πολιτισμῶν, ὀφείλουμε νά φυλάξουμε τήν πίστη τῶν πατέρων μας, ἐκείνη τήν πίστη γιά τήν ὀποία ἀγωνίστηκαν και ἔπεσαν ὁ Κωνσταντίνος Παλαιολόγος και οἱ συμπολεμιστές του. Αὐτές τίς ἀξίες πού τό γένος μας τίς πέρασε διά πυρός και σιδήρου και ὅμως διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα, παρόλο πού μέχρι και στίς μέρες μας οἱ φοβεροί δυνάστες δροῦν μεθοδικά και ἀθόρυβα προκειμένου νά ἀλώσουν και νά ἐκπορθήσουν ψυχές και συνειδήσεις και ἐμεῖς δυστυχῶς, στό ὄνομα ἐνός δῆθεν ἐκσυγχρονισμοῦ, θυ-

σιάζουμε ἀντί πινακίου φακῆς, τά ἀγιότερα και τιμιότερα, θεσμούς ἱερούς και πατροπαράδοτους, ἀξίες ἀκατάλυτες, ὅπως ἐκκλησία, οἰκογένεια, ἠθική ἑλληνορθόδοξη παιδεία, προσωπική ἐλευθερία.

Νά ζήσουμε ὡς λαός μέ κέντρο τήν Ἁγία μας Ἐκκλησία, τήν ὀρθόδοξη πίστη μας, ἡ ὀποία ἐλευθερώνει, φωτίζει, ἀγιάζει.

Ὅσο κι ἄν κάποιοι σήμερα ἀγωνίζονται νά ἀμβλυθοῦν οἱ ὅποιες ἀναφορές στήν κοινότητα τοῦ Γένους μας και στίς ἀλησμόνητες πατρίδες, πρέπει νά γνωρίζουν ὅτι στό αἷμα τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχει ἡ ρίζα, ἡ φύτρα ἡ πνευματική, ἡ ἔνωση μέ τά ζώπυρα τοῦ πολιτισμοῦ μας και τῆς ἱστορίας μας.

Γι' αὐτό ὑπάρχουμε, πιστεύοντες και ἐλπίζοντες μόνον εἰς τόν Κυβερνῶντα τά πάντα Κύριον, και εὐχόμαστε αἰώνια νά εἶναι ἡ μνήμη πάντων τῶν προαναπαυσασμένων ψυχῶν τῆς πονεμένης Ρωμοσύνης.

Ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Σμύρνη, ἡ Μικρασία, ὁ Πόντος και ἡ Κύπρος μας, μόν' ἓνα δῶρο ὀλημερίς κι ὀλονυχτίς προσμένουν, κι ἀκόμα δέν τούς ἔφερε τό κύμα τ' ἀφρισμένο, Μόν' ἓνα δῶρο λαχταροῦν τά μάτια τους και κλαῖνε. Ἄτιμητο στ' ἀτιμητα, Ἐλευθεριά τό λένε.

(ἀπόσπασμα)

Μνήμη Γερόντισσας Πανσέμνης, Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Σφαλαγγιωτίσσης Λεμεσοῦ

τοῦ Ἀρχιμ. Τύκωνος Ἀνδρέου

Ἡ ἐκλιπούσα μακαριστή γερόντισσα Πανσέμνη μοναχή, κατά κόσμο Πλουταρχία, γεννήθηκε τό 1927 στό χωριό Λεύκαρα. Ἀπό τήν ἡλικία τῶν 22 ἐτῶν, ἔχοντας ἄσβεστο τόν θείο πόθο ὑποτάσσεται τό 1949 στήν ὑπακοή στόν ἅγιο Γεώργιο Ἀλαμάνου. Λαμβάνει τό μοναχικό σχῆμα στήν Ἱερά Μονή Μεταμορφώσεως στό Καίμακλί, τήν πρώτη κοιτίδα τοῦ γυναικείου μοναχικοῦ βίου, ὅταν ἀκόμη ὁ γυναικείος μοναχισμός ἦταν ἀναδιοργάνωτος καί σχεδόν ἀνύπαρκτος στήν Κυπριακή ἐκκλησία, ἀπό τόν γέροντα παπά-Μακάριο Σταυροβουνιώτη. Ἀκολουθῶς μεταβαίνει καί πάλιν στή Μονή τοῦ ἁγίου Γεωργίου Ἀλαμάνου, ὅπου ἤδη 15μελῆς ἀδελφότητα ἔχει ἐγκαταβιώσει ἐκεῖ προελθοῦσα ἀπό τόν ἅγιο Γεώργιο Δερύνειας, μέ πρώτες τίς μετέπειτα γερόντισσες Συγκλητική καί Εὐγενία. Τό 1949 ἡ νεαρή μοναχή Πανσέμνη ὑποτάσσεται καί συγκαταριθμεῖται καί αὐτή στήν ἀδελφότητα, μέ ἀκόμη 4 νεαρές μοναχές (Θεοδώρα, Σωφρονία, Εἰρήνη καί Παῖσία). Ἔτσι δημιουργεῖται ὁ πρώτος συγκροτημένος μοναχικός πνευματικός πυρήνας τῆς Μονῆς.

Κατόπιν εὐλογίας τῆς μακαριστῆς γερόντισσας Συγκλητικῆς, τό 1977 ὡς γερόντισσα πλέον μεταβαίνει στήν ἐρειπωμένη Ἱερά Μονή Παναγίας Σφαλαγγιωτίσσης παρά τόν Ἅγιο Ἀθανάσιο Λεμεσοῦ μέ μικρή ἀδελφότητα, ὅπου κατόπιν εὐλογίας καί τοῦ τότε Μητροπολίτου Χρυσάνθου, ἐπανιδρύεται ἡ Μονή καί ἀναστηλώνεται ἐκ βάθρων. Ἡ γερόντισσα Πανσέμνη γιά 40 ἔτη καί πλέον

ποιμαίνει καί στηρίζει τή Μονή καί καθίσταται ἡ νέα κτιτόρισσα αὐτῆς.

Ἡ Γερόντισσα Πανσέμνη διεκρίνετο γιά τήν πνευματική της σοφία, τήν κοσμημένη μέ σύννεση καί διάκριση. Αὐστηροτάτη μέν ἀλλά πλήρης μητρικῆς ἀγάπης καί καταδεκτικότητος. Φιλελεῆμων στό ἔπακρο. Πάντα χαιρόταν μέ τό δοῦναι καί ἰδίως ἐν τῷ κρυπτῷ. Οἱ συμβουλές της πῆγαζαν ἀπό τήν πλούσια ἐμπειρία της στή μοναχική ζωή. Πονοῦσε μέ τόν πόνο τῶν ἄλλων καί προσευχόταν γιά ὅλους. Ἡ ψαλμωδία της παρακλητική καί προσευχητική. Δέν ἦταν τῶν λόγων ἀλλά τῶν πράξεων. Παραδοσιακή καί ἐμμένουσα σέ αὐτά πού παρέλαβε ἀπό τοῦς πατέρες, ὅπως πολλές φορές ἔλεγε. Δέν ἀναπαύοταν μέ τό κοσμικό σύγχρονο πνεῦμα καί κάθε καινοτομία προσέκρουε στίς αὐστηρές της μοναχικές ἀρχές. Ἦταν ἀσκητικός χαρακτήρας καί ιδιαίτερα στόν

ἐαυτό της δέν ἐπιδεχόταν οικονομία. Εἶχε ὅμως τήν κατά Θεόν εἰρήνη καί τό πρᾶο τοῦ χαρακτήρος της. Χαρά σου ἦταν νά συνομιλεῖς μαζί της. Τά ὠραία της χαριτωμένα λόγια καί οἱ μητρικές της συμβουλές ἦταν βάλσαμο κάθε κουρασμένης ψυχῆς. Πλήρης ἡμερῶν ἄφησε τήν τελευταία της πνοή κατόπιν ἀσθένειας, στίς 15 Φεβρουαρίου τοῦ 2018.

Αὐτή ἦταν ἐν ὀλίγοις ἡ Γερόντισσα Πανσέμνη. Τίμησε τό μοναχικό της σχῆμα ἀλλά καί τό ὄνομά της· σεμνή σέ ὅλα. Ἄς ἔχουμε τήν εὐχή της καί ἄς μεσιτεύει γιά τόν σημερινό μοναχισμό ἀλλά καί γιά τήν Ἐκκλησία μας, πού τόσο ἀγάπησε.

Ἐνθρονιστήριος λόγος τῆς Καθηγουμένης τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Σφαλαγγιωτίσσης, Εὐγενικῆς μοναχῆς

Ἐκ βάθους ψυχῆς, ἔμπλεη συγκινήσεως, δέους καί εὐγνωμοσύνης, δοξολογοῦμε καί εὐχαριστοῦμε τόν Κύριο, καί τήν Παναγία Κόρη γιά τήν τιμή πού γίνεται στό πρόσωπό μας, διά τῆς ἀνάθεσης σέ μάς τοῦ ὑψηλοῦ ὑπουργήματος τῆς ἡγουμενίας.

Τήν ἱερή αὐτή ὥρα ἐνθυμούμεθα τή σοφία τῆς Ὁρθόδοξης ἀσκητικῆς Παράδοσῆς μας, πλάι καί παράλληλα μέ τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀνύστακτη φροντίδα, ἡ πατρική μέριμνα, ἡ ἐν Χριστῷ ἀγάπη, οἱ εὐχές καί οἱ προσευχές συγκεκριμένων ἀνθρώπων ἀποτελοῦν τήν κρηπίδα καί συντείνουν στή φυσική καί πνευματική ἐπιβίωση κάθε Μονῆς. Γι' αὐτό καί ἐμεῖς ἀφενός στεκόμαστε μέ εὐγνωμοσύνη, χαρά καί πολλή συγκίνηση καταρχάς ἐνώπιον τῆς εὐρύτητας καί τῆς ἀγάπης τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου μας κ. Ἀθανασίου γιά τό πατρικό του ἐνδιαφέρον καί τίς ἐμφανεῖς ἀλλά καί τίς ἀφανεῖς του εὐεργεσίες, τή βοήθεια καί τή στήριξη γιά τήν ὑπαρξη καί τήν εὐστάθεια τοῦ παρθενῶνα μας.

Ἀληθῶς ἡ εὐθύνη πού ἀναλαμβάνουμε εἶναι μεγάλη. Ἡ ἡγουμενία δέν εἶναι ἐξουσία, οὔτε προνόμιο γιά ξεκούραση καί τρυφή, ἀλλά διακονία σταυρική πρός τίς ὑπόλοιπες ἀδελφές ἐν Χριστομμήτῳ ταπεινώσει.

Ἡγούμενος εἶναι αὐτός πού προπορεύεται διά τῆς ἀρετῆς του καί μέ τήν ἀδιάκοπη προσευχή μεριμνᾷ γιά ὅλους καί γιά τόν κα-

θένα ξεχωριστά.

Εἰδικότερα, ἡγούμενος εἶναι αὐτός πού ἔχει ἱκανωθεί, ὥστε ὁ ὀφθαλμός τῆς ψυχῆς του νά διακρίνει τό ἀγαθό ἀπό τά φαῦλα καί ἀνάλογα νά χειραγωγεῖ πρός τήν εὐσέβεια, τήν ἐμπιστευθεῖσα ποίμνη. Ὁ ἡγούμενος εἶναι ὁ χαριτωμένος ἄνθρωπος, εἶναι ὁ διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος ζώντας ἐν Χριστῷ, μάς ἐπισημαίνει ὁ ὅσιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, μπορεῖ νά διδάξει τούς ἄλλους.

Ἐμεῖς ὁμολογοῦμε ὅτι ὑπολειπόμαστε αὐτοῦ τοῦ ὕψους. Δέν εἶναι δυνατόν ὁ μὴ φωτισθεῖς νά ὀδηγήσει ἀπλανῶς στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Στήν προκειμένη περίπτωση τό μέσο πού φωτίζει, εἶναι ἡ πανσθενῆς θεῖα χάρη, ἡ τᾶ ἀσθενῆ θεραπεύουσα. Σύμφωνα μέ τό λόγιον "καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην, ὁ Θεός οὐκ ἐξουδενώσει". Ἐμεῖς, ἐπαναλαμβάνουμε, δέν ἔχουμε τέτοια βιοτή, πού νά ἐλκύει κατ' αὐτό τόν τρόπο τή χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἐμπιστευόμαστε ὅμως, τίς θεοπειθεῖς εὐχές τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου μας

καί τοῦ πνευματικοῦ μας Πατέρα, καί ὑπακούουμε στήν προτροπή καί ἐντολή τους γιά ἀνάληψη τῆς καθηγεσίας τῆς Μονῆς αὐτῆς. Ἀγωνιζόμενες νά τελειώσουμε ἐν κόπῳ καί πόνῳ «τό καλόν ἔργον», πού χάριτι Θεοῦ ἀναλαμβάνουμε ἐπί τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ».

(ἀπόσπασμα ἀπό τόν ἐνθρονιστήριο λόγο)

Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λεμεσοῦ

τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Σωφρόνιου Μιχαηλίδη

ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ (1918-1937)

Τὴν ἐπάνοδο τοῦ βασιλικοῦ καθεστώτος ἀκολούθησε σέ 22 σχεδόν μῆνες ἡ τραγική Μικρασιατική καταστροφή καί ἡ συρρίκνωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ στά ἀσφυκτικά ὄρια τοῦ ἑλλαδικοῦ κράτους. Ἡ κεμαλική Τουρκία ἀπαίτησε καί τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου Μεταξάκη.

Σημαντική ἦταν ἡ συμβολή τοῦ Κιτίου Ν. Μυλωνά στό ἔργο τῆς περιθάλψης τῶν προσφύγων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πού μέ τὴν καταστροφή τοῦ 1922, εἶχαν ἀρχίσει νά καταφθάνουν στά λιμάνια τῆς Λεμεσοῦ καί τῆς Λάρνακος. Ἀφοῦ ἔδωσε τίς ἐγγυήσεις γιὰ τὴ συντήρησή τους, πού ἀπαιτοῦσε ἡ ἀποικιακή Κυβέρνηση γιὰ νά ἐπιτρέψει τὴν ἀποβίβασή τους, «παρέσχε πᾶσαν δυνατὴν φιλοξενίαν εἰς αὐτούς ἐπὶ ἡμέρας, καί ἐμερίμνησε πρὸς ἐφοδιασμόν τούτων δι' ἐνδυμάτων καί πάντων τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων δι' αὐτούς, συνεργαζόμενος μετὰ εἰδικῶς ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπειῶν ἐκλεγεισῶν ἐν Λάρνακι καί Λεμεσῷ πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τούτων». Προηγούμενος, τό 1920, εἶχε φροντίσει μέ τόν ἴδιο ζήλο, γιὰ τὴν περίθαλψη Ρώσων προσφύγων πού εἶχαν καταφύγει στήν Κύπρο καί ἄλλοι, λόγω τῶν αἰματηρῶν γεγονότων πού ἀκολούθησαν τὴ ρωσική Κομμουνιστική ἐπανάσταση.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἀπογοήτευση καί ἀγανάκτηση τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἀρνητική στάση τῆς Ἀγγλίας ὀδήγησε στήν ἀπόφαση τῆς ἀποχῆς ἀπὸ κάθε συνεργασία μέ τὴν ἀποικιακή Κυβέρνηση. Ἔτσι, στίς βουλευτικές ἐκλογές τοῦ Ὀκτωβρίου 1921 γιὰ τό Νομοθετικό, ἐπεκράτησε τό σύνθημα «οὐδεμία ὑποψηφιότης, οὐδεὶς εἰς τὰς κάλπας». Ἡ πολιτική αὐτὴ τῆς ἀποχῆς ἀπεδείχθη βλαβερὴ γιὰ τόν ἀγῶνα τῶν Κυπρίων,

γιατί οἱ Ἄγγλοι πέτυχαν νά πληρώσουν τίς βουλευτικές ἔδρες μέ δικά τους ὄργανα, δύο Μαρωνίτες κληρικούς καί ἑπτὰ Ἑλληνοκυπρίους (πού ὀνομάσθηκαν ἀπὸ τὸ λαὸ χλευαστικά «ἐπταδικοί»), οἱ ὁποῖοι ἐξυπηρέτησαν δουλοπρεπῶς τὰ ἀγγλικά συμφέροντα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας τους, καί ὑποβόηθησαν τὰ ἀγγλικά σχέδια γιὰ ὑποδούλωση τῆς ἑλληνικῆς Παιδείας. Γι' αὐτό στίς ἐπόμενες βουλευτικές ἐκλογές τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1925, κρίθηκε ἀναγκαῖο νά συμμετάσχουν κανονικά οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου. Ὁ Κιτίου Νικόδημος, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων του, Κυπριανοῦ καί Κυρίλλου, ἀπεφάσισε νά μπεῖ στό Νομοθετικό, γιὰ νά ὑπερασπίζεται τὰ ζωτικά συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου. Γιὰ τό σκοπὸ αὐτὸ ἔθεσε ὑποψηφιότητα στό ἐκλογικὸ διαμέρισμα Λευκάρων, καί ἐξελέγη μέ μεγάλη πλειοψηφία βουλευτῆς. Ἀλλὰ καί στίς ἐπόμενες βουλευτικές ἐκλογές τῆς 7^{ης} Ὀκτωβρίου 1930 ἐξελέγη σχεδόν παμφηφεί γιὰ μιά ἀκόμη πενταετία.

Ὅπως καί οἱ προκατόχοί του κληρικοὶ βουλευτές, ὁ Ν. Μυλωνάς βαθύς γνώστης τῶν προβλημάτων τοῦ λαοῦ, ἔδωσε πραγματικές μάχες στό Νομοθετικό ἐναντίον τῆς αὐταρχικῆς πολιτικῆς τῶν κυριάρχων. «Ἐλέγετο τότε ὅτι μόνον εἰς τὰς ἀγορεύσεις τοῦ Νικοδήμου Μυλωνά ἔδιδον μεγάλην προσοχὴν οἱ Ἄγγλοι. Τῷ ὄντι ἐπροξένουν αὐταὶ καί εἰς τοὺς ἀκροατὰς καί εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν βαθυτάτην ἐντύπωσιν καί θαυμασμόν. Τινὲς τούτων ὑπῆρξαν μνημειώδεις καί ἀληθινὰ ἀριστουργήματα τοῦ λόγου».

Ἀνάμεσα στοὺς στόχους τοῦ Ν. Μυλωνά ὡς βουλευτοῦ, ἦταν καί ἡ προώθηση τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος τό ὁποῖο, σέ μιά ἀγροτική κοινωνία ὅπως ἦταν ἡ Κύπρος, ἦταν μέτρο ἀναγκαῖο γιὰ νά μπορέσει ὁ ταλαπωρημένος ἀγρότης νά ὀρθοποδή-

σει. «Νομοθετικά ή ανάπτυξη του κινήματος, εάν οφείλεται σε κάποιο άτομο, αυτό δεν είναι άλλο από τον κληρικό βουλευτή Κιτίου Νικόδημο Μυλωνά. Είδαμε τις ιδέες του για συνεταιρισμούς, γεωργικές τράπεζες και ταμειυτήρια τό 1917, όταν ακόμα ήταν Χωρεπίσκοπος Σαλαμίνας, οι Άγγλοι σιωπούσαν, και ο μαρξισμός δεν υπήρχε για την Κύπρο. Ο μελετητής της εισφοράς της Έκκλησίας για την αλλαγή των κοινωνικών δομών στον τόπο θα έχει να σταθεί σοβαρά στους λόγους έστω του Νικοδήμου στο Νομοθετικό Συμβούλιο. Θα άρκούσαν και μόνες οι 39 σελίδες της αγόρευσης του στή συνεδρία της 30 Μαρτίου 1926.» Ήταν δέ ο Ν. Μυλωνάς ο πρώτος κληρικός που συνειδητοποίησε τά προβλήματα και μάς νέας τάξης, της τάξης των έργων ή όποια, κυρίως στή δεκαετία του 1930, άρχισε να όργανώνεται.

Ένα άλλο από τά πολύπλευρα ένδιαφέροντα του Ν. Μυλωνά ήταν οι Κυπριολογικές έρευνες. Μαζί μέ τούς φιλόμους Λαρνακείς Λ. Ζ. Πιερίδη και Ν. Γ. Κυριαζή και τό νεαρό καθηγητή του Ίεροδιδασκαλείου Ίωάννη Συκουτρή, ίδρυσε τό 1923 στή Λάρνακα τό επιστημονικό περιοδικό **Κυπριακά Χρονικά**. Ή σημασία του περιοδικού αυτού δεν θά ήταν δυνατό να έκτιμηθή δεόντως άν δεν ληφθούν υπ' όψιν οι πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν τότε στήν Κύπρο, συνθήκες κατάπνιξης από τούς Άγγλους κάθε φιλελεύθερης κίνησης, παραβλέποντας τούς πόθους του έλληνικού Κυπριακού λαού και αποβλέποντας σε συγχώνευση όλων των συστατικών τμημάτων του κυπριακού πληθυσμού υπό κοινό βρετανικού τύπου πο-

λιτιστικό καθεστώς και τήν καθιέρωση της άγγλικής γλώσσας ως κοινού μέσου επικοινωνίας. Σκοπός της έκδόσεως ήταν ή πλήρωση ενός μεγάλου κενού στή φιλολογική και επιστημονική ζωή του τόπου και, συγκεκριμένα, «ή δημοσίευσις πρωτοτύπων περι Κύπρου διατριβών, άνεκδότων ή παλαιών κειμένων, άτινα θά έχρησίμευον εις τον μέλλοντα ιστορικό της νήσου» και θά έφεραν τον αναγνώστη, διά της έρεύνης, πλησιέστερα προς αυτήν, τήν ιστορία της και τον λαό της.

Τών Κυπριακών Χρονικών έξεδόθησαν συνολικά 13 τόμοι, από τό 1923 μέχρι τό 1937, έτος θανάτου του Ν. Μυλωνά, όποτε διέκοψαν τήν έκδοσή τους. Κατά τή διάρκεια των χρόνων αυτών οι συνεργάτες του περιοδικού (κυρίως ό Ί. Συκουτρή στά δύο χρόνια της έδώ παραμονής του, και ό Ν. Γ. Κυριαζή σ' όλα τά χρόνια της ζωής του περιοδικού), περιήρχοντο όλόκληρη τή νήσο έρευνώντας μνημεία, μοναστήρια, έκκλησίες, ιστορικά έγγραφα, χειρόγραφα, βιβλιοθήκες, μουσειά, τεμένη, προξενικά

άρχεια, κώδικες της Αρχιεπισκοπής και των Μητροπόλεων, οικογενειακά άρχεια και, γενικά, ό,τιδήποτε άφορούσε και μπορούσε να διαφωτίσει τήν ιστορία της Κύπρου των τελευταίων κυρίως αιώνων. Ταυτόχρονα διέσωσαν και συγκέντρωσαν πλείστα λαογραφικά στοιχεία και άφθονα άνέκδοτα μνημεία του βίου και της γλώσσας του Κυπριακού λαού. Τά συλλεγέντα στοιχεία και οι έρευνες που μέ βάση αυτά έγιναν, έφεραν σε φώς άγνωστες σελίδες της Κυπριακής ιστορίας και έφώτισαν πολλά σκοτεινά σημεία της έποχής της Τουρκοκρατίας.

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου

ΔΕΥΤΕΡΑ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν ἱερό ναό Ἀγίου Γεωργίου στό Παράλιμνι, προΐσταμένου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κωνσταντίας κ. Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἤγε τά ὄνομαστήριά του.

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν Καθεδρικό ἱερό ναό Ἁγίας Νάπας Λεμεσοῦ, προεξάρχοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Χρυσοστόμου. Ἀκολούθως τελέστηκε ὁ Μεγάλος Ἁγιασμός τῶν Θεοφανείων. Μετά τό πέρας τοῦ Ἁγιασμοῦ ἐν πομπῇ κατευθύνθηκε στήν ἀποβάθρα τοῦ παλαιοῦ λιμανιοῦ τῆς Λεμεσοῦ, ὅπου ἔγινε ὁ καθιερωμένος ἁγιασμός τῶν ὑδάτων καί ἡ κατάδυση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Τιμίου Προδρόμου Ἄγρου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Παναγίας Γλυκιωτίσσης.

ΤΡΙΤΗ 16 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἀγίου Ἀντωνίου Λεμεσοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, συγχοροστατούντων τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Χρυσοστόμου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου.

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τήν ἡμέρα αὐτή, κατά τήν ὁποία ἄγει τά ὄνομαστήριά του, προεξήρχε Ἀρχιερατικοῦ Συλλεΐτουργοῦ στόν Μητροπολιτικό Ναό Παναγίας

Παντανάσσης Καθολικῆς, συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμωτάτων Μητροπολιτῶν Βόστρων κ. Τιμοθέου, Ταμασοῦ κ. Ἡσαΐα καί τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου καί Λήδρας κ. Ἐπιφανίου.

Κατά τή διάρκεια τῆς ἡμέρας ὁ ἑορτάζων Μητροπολίτης Λεμεσοῦ δέχθηκε τίς εὐχές μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλης καθώς καί πλήθους πιστῶν.

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς), κατά τή διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε εἰς διάκονον τόν κ. Ἀνδρέα Νεοκλέους.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀγίου Νικολάου Λεμεσοῦ. Ἀκολούθως τέλεσε τό μνημόσυνο τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Γρίβα Διγενῆ.

ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεΐτουργο στόν Μητροπολιτικό ναό τοῦ Σωτήρος στή Λάρνακα, προΐσταμένου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος ἤγε τά ὄνομαστήριά του.

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου στόν Μητροπολιτικό Ναό Ἀγίου Γεωργίου Παραλιμνίου, συγχοροστατούντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κωνσταντίας καί Ἀμμοχώστου κ. Βασιλείου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Προφήτου Ἡλιοῦ Γερμασόγειας.

ΤΕΤΑΡΤΗ 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνί-

Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου καὶ Μαρτίου

ας στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Ἁγίου Χαραλάμπους Ἐρήμης.

ΣΑΒΒΑΤΟ 17 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος τῆς κοινότητος Μοναγρουλλίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Ἁγίας Παρασκευῆς Ἐπισκοπῆς.

ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Χρυσαιφυλιώτισσας Ἁγίας Φυλάξεως, καὶ χειροτόνησε σέ πρεσβύτερο τὸν εὐλαβέστατο διάκονο π. Ἀλέξανδρο Γκόρτση.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικὸ Συλλεiturγο στὸν ἱερό ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας στὸν Στρόβολο Λευκωσίας, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, σὲ ὅποιο προεξήρχε ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ.κ.Θεόδωρος Β΄.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε καὶ ἀνέγνωσε τὴ Β΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο στὸν ἱερό ναὸ Ἁγίου Μάμαντος Τραχωνίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Ἀσγάτας.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε καὶ ἀνέγνωσε τὴν Γ΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Χρυσοπολιτίσσης Ὑψωνα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Τιμίου Σταυροῦ Πολεμιδίων.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε καὶ ἀνέγνωσε τὴν Δ΄ Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Χρυσαιφυλλιώτισσας Ἁγίας Φυλάξεως.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Ἀποστόλου Βαρνάβα.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου στὸν ἱερό ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος.

ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὴν ἱερά μονὴ Παναγίας Σφαλαγγιωτίσσης, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας τέλεσε καὶ τὸ τεσσαρακονθήμερο μνημόσυνο τῆς μακαριστῆς γερόντισσας Πανσέμνης μοναχῆς.

Χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὸν πανηγυρίζοντα ἱερό ναὸ Παναγίας Εὐαγγελιστρίας Πολεμιδίων.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν πανηγυρίζοντα καθεδρικό ναὸ Ἁγίας Νάπας Λεμεσοῦ καὶ ἀκολούθως προεξήρχε Δοξολογίας μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας τῆς 25ης Μαρτίου 1821 καὶ τῆς 1ης Ἀπριλίου 1955-1959.

Θεΐες Λειτουργίες καί Χοροστασίες

Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου

ΔΕΥΤΕΡΑ 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κύριος Νικόλαος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίας Τριάδας.

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Θεοπατόρων Ἰωακείμ καί Ἄννης παρά τόν Ἅγιο Τύχωνα.

Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ιερό ναό Φιλανθρώπου Χριστοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία κατά τή διάρκεια ἀγρυπνίας στόν ιερό ναό Τιμίου Προδρόμου τῆς κοινότητας Βουνίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Νικολάου Λεμεσοῦ.

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Ἀντωνίου.

Συγχοροστάτησε μέ ἄλλους Ἀρχιερεῖς κατά τή διάρκεια τοῦ ἑσπερινοῦ στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, χοροστατοῦντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης (Καθολικῆς), μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέα Χαράκη.

ΤΡΙΤΗ 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ἁγίου Νεοφύτου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στόν Μητροπολιτικό ναό τοῦ Σωτήρος στή Λάρνακα, μέ τήν εὐκαιρία τῶν ὀνομαστηρίων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Χρυσοστόμου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.

ΠΕΜΠΤΗ 1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ὑπαπαντῆς τῆς κοινότητας Πεντακώμου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ιερό ναό Ὑπαπαντῆς τῆς κοινότητας Πεντακώμου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ιερό ναό Παναγίας τῆς κοινότητας Λάνιας.

ΔΕΥΤΕΡΑ 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν πανηγυρίζον παρεκκλήσιο Ἁγίου Φωτίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Συμμετέσχε σέ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο στήν ιερά

Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου καί Μαρτίου

μεγίστη μονή Βατοπαιδίου Ἁγίου Ὄρους μετά τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κισάμου & Σελίνου κ Ἀμφιλοχίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος τῆς κοινότητας Μοναγρουλλίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Στυλιανοῦ συνοικισμοῦ Λινόπετρας.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν καθεδρικό ναό Ἁγίας Νάπας Λεμεσοῦ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τή Β' Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο στόν ἱερό ναό Παναγίας Πυργώτισσας τῆς κοινότητας Πύργου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἁγίου Γεωργίου τῆς κοινότητας Ἀκρούντας.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε καί ἀνέγνωσε τήν Γ' Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο στό παρεκκλήσιο Ἁγίας Εἰρήνης Χρυσοβαλάντου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Τιμίου Σταυροῦ τῆς κοινότητας Ἀκρωτηρίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτη-

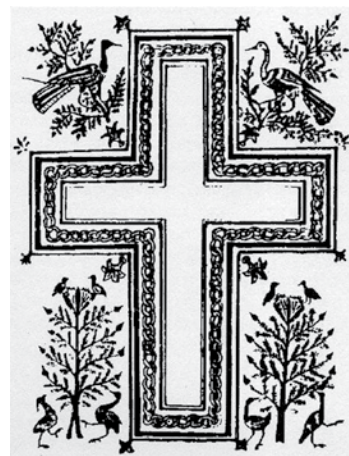
σε καί ἀνέγνωσε τήν Δ' Στάση τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο στόν ἱερό ναό Παναγίας τῆς κοινότητας Ἄγρου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν ἱερό ναό Ἀποστόλου Ἀνδρέου καί Ὁσίας Φωτεινῆς συνοικισμοῦ Κολοσσίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 23 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου στόν ἱερό ναό Παναγίας Ἐλεούσης τῆς κοινότητας Τριμίκλινης.

ΣΑΒΒΑΤΟ 24 ΜΑΡΤΙΟΥ: Χοροστάτησε κατά τήν ἀκολουθία τοῦ ἔσπερινου στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Εὐαγγελισμοῦ τῆς κοινότητας Λόφου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ: Τέλεσε τή Θεία Λειτουργία στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Εὐαγγελίστριας Κάτω Πολεμιδιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

Έορτάστηκε και φέτος στή Μητρόπολή μας ή Δεσποτική έορτή τών Θεοφανείων. Έπίκεντρο τών έορτασμών ήταν ό Καθεδρικός ναός Άγίας Νάπας, στόν όποίο λειτούργησε ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κυρηναίας κ. Χρυσόστομος, συλλειτουργούντος τού Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Άθανασίου. Στή Θεία Λειτουργία και στήν άκολουθία τού Μεγάλου Άγιασμού παρέστησαν ό Αναπληρωτής Κυβερνητικός Έκπρόσωπος κ. Βίκτωρας Παπαδόπουλος, ως έκπρόσωπος τής Κυβέρνησης, ό Δήμαρχος Λεμεσού κ. Νίκος Νικολαΐδης, βουλευτές, δημοτικοί σύμβουλοι, Στρατιωτικοί και έκπρόσωποι τής Αστυνομίας. Στή

συνέχεια σχηματίστηκε πομπή, ή όποία κατευθύνθηκε στήν άποβάθρα τού παλαιού λιμανιού, όπου πραγματοποιήθηκε ό καθαγιασμός τών ύδάτων και ή ρίψη τού Τιμίου Σταυρού στή θάλασσα. Οι καλές καιρικές συνθήκες έπέτρεψαν σέ πλήθος κόσμου νά παρακολουθήσει τήν τελετή.

Ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος λειτούργησε και τέλεσε τόν άγιασμό τών Θεοφανείων στόν ιερό ναό Άγίας Άννας και Άγίου Στυλιανού στόν Άγιο Τύχωνα. Μετά τό πέρας τής Θείας Λειτουργίας και τού Άγιασμού, άκολούθησε ό καθαγιασμός τών ύδάτων στήν περιοχή τού ξενοδοχείου Four Seasons.

Μέσα σέ πανηγυρικό κλίμα τελέστηκε τό άπόγευμα τής Τετάρτης 17 Ίανουαρίου, στόν Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής, Αρχιερατικός έσπερινός μέ τήν εύκαιρία τής μνήμης τού έν άγίοις πατρός ήμών Άθανασίου τού Μεγάλου, Πατριάρχου Άλεξανδρείας, ήμέρα κατά τήν όποία άγει τά όνομαστήριά του ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Άθανάσιος. Τού Πολυαρχιερατικού έσπερινού προεξήρχε ό Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας συγχοροστατούντων τού Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κυρηναίας κ. Χρυσόστομου

γία στὸν Μητροπολιτικὸ ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς προεξάρχοντος τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας, συλλειτουργήσαν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Βόστρων κ. Τιμόθεος, ἕξαρχος Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ταμασοῦ κ. Ἡσαΐας, καθὼς καὶ οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος καὶ Λήδρας κ. Ἐπιφάνιος, ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Μαχαιρᾶ. Συμμετείχαν ἐπίσης Ἠγούμενοι τῶν Μονῶν τῆς Μητροπόλεώς μας, καθὼς καὶ ἄλλοι ἱερεῖς. Τά ἀναλόγια κόσμησε καὶ τίς δυὸ ἡμέρες ἢ χορωδία τῆς Μητροπόλεώς μας «Ρωμανὸς ὁ Μελωδός», ὑπὸ τῆ διεύθυνση τοῦ Πρωτ. Νικόλαου Λυμπουρίδη. Στῆ Θεία Λειτουργία παρευρέθησαν ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεώς μας κ. Νίκος Νικολαΐδης, Δημοτικοὶ σύμβουλοι, βουλευτές, ἐκπρόσωποι τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομικῆς Διεύθυνσης Λεμεσοῦ, σημαιοφόροι μαθητὲς ἀπὸ ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς πόλεώς μας, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πλῆθος κόσμου.

καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαου. Στὸν ἑσπερινὸ συμμετείχε πλειάδα ἱερέων καὶ πλῆθος κόσμου. Τὴν κυριώνυμο ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, κατὰ τὴν τελεσθεῖσα πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία

Με πολλή χαρά και εὐλάβεια ὑποδέχθηκε ἡ πόλη μας τὴν Παρασκευὴ 19 Ἰανουαρίου, τεμάχιο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, στὸν ἱερό ναό Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ Μονοβόλικου. Τό ἱερό θησαύρισμα προσκόμισε ὁ Σεβασμώτατος Μητροπολίτης Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας κ. Παντελεήμων καὶ τό ὑποδέχθηκε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος. Ἀκολούθησε πανηγυρική ἀγρυπνία προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Βεροίας κ. Παντελεήμονος καὶ συγχωροστατούντων τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Ἀθανασίου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμαθούντος κ. Νικολάου μέ τή συμμετοχὴ ἱερέων τῆς Μητροπόλεώς μας.

Κλῆρος καὶ λαὸς τῆς Μητροπόλεώς μας ὑποδέχθηκε τὴν Τιμία Κάρα τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πού ἔφθασε ἀπὸ τὴν ἱερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου στὸν Μητροπολιτικό ἱερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, τὴν Τρίτη 30 Ἰανουαρίου. Τὴν Τιμία Κάρα μετέφερε ὁ Πανοσιολογιώτατος Καθηγούμενος τῆς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου, Ἀρχιμ. Ἐφραίμ καὶ τὴν ὑποδέχθηκε ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος πλαισιούμενος ἀπὸ τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Ἀμαθούντος κ. Νικόλαο, ἠγουμένους τῶν Μονῶν τῆς Μητροπόλεώς μας, ἱερεῖς καὶ πλῆθος κόσμου. Ἡ ὑποδοχὴ ἔγινε μέ τιμές ἀρχηγοῦ κράτους καὶ παρευρέθησαν ὁ Δήμαρχος Λεμεσοῦ, Πολιτειακοὶ ἄρχοντες, ἐκπρόσωποι τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Αστυνομίας. Μετὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ τῆς Τιμίας Κάρας, τὴν ἀπόδοση τιμῶν ἀπὸ στρατιωτικὰ ἀγῆματα καὶ τὴ μεταφορὰ τῆς στὸν Μητροπολιτικό ναό, ἐψάλη Δοξολογία καὶ σύντομη δέηση. Ἀκολούθησε πανηγυρικός Ἀρχιερατικός

έσπερινός και στή συνέχεια πανηγυρική ιερά άγρυπνία προΐσταμένου του Πανοσιολογιώτατου Καθηγουμένου τής Μονής Βατοπαιδίου Αρχιμ. Έφραϊμ. Στήν ιερά άγρυπνία έψαλλε ή Έλληνική Βυζαντινή χορωδία υπό τή διεύθυνση του κ. Γεωργίου Κωνσταντίνου και ή χορωδία τής Μητροπόλεως μας Ρωμανός ό Μελωδός, υπό τή διεύθυνση του Πρωτ. Νικόλαου Λυμπουρίδη.

Τό Σάββατο 10 Φεβρουαρίου, ή Μητρόπολή μας είχε τή μεγάλη χαρά και εύλογία νά υποδεχθεί τόν Σεβασμώτατο Αρχιεπίσκοπο Άμερικής κ.κ. Δημήτριο μαζί μέ τόν Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομο, τόν Μητροπολίτη Pittsburg κ. Σάββα και τόν Θεοφιλέστατο Έπίσκοπο Καρπασίας κ. Χριστοφόρο. Κατά τή συνάντηση αυτή συζητήθηκαν θέματα, πού άφορούν τήν παρουσία πολλών Κυπρίων άποδήμων στήν Άμερική και τήν πνευματική μέριμνα τής Αρχιεπισκοπής Άμερικής γι' αυτούς.

Κατά τήν παράδοση τής Όρθόδοξης Έκκλησίας μας, τό πρόσωπο τής μητέρας τιμάται κατά τήν έορτή τής Έπαπαντής του Κυρίου μας. Οι Όρθόδοξοι ένοριακοί Σύνδεσμοι Γυναικών τής Μητροπόλεως μας όργάνωσαν γιά άλλη μία χρονιά τήν Κυριακή 11 Φεβρουαρίου, τήν καθιερωμένη εκδήλωση άφιερωμένη στή Μητέρα. Έκδήλωση άρχισε μέ τήν άκολουθία του Έσπερινου στον Μητροπολιτικό ναό Παναγίας Παντάσεως Καθολικής και συνεχίστηκε στήν αίθουσα εκδηλώσεων τής Μητροπόλεως, πού βρίσκεται στον περίβολο του ναού. Τους παρευρισκομένους καλωσόρισε ή Πρόεδρος των Όρθοδόξων Συνδέσμων Γυναικών τής

Μητροπόλεώς μας κ. Νίτσα Μουκταρούδη. Στην εκδήλωση μίλησε η κ. Μάγδα Σταύρου, με θέμα: «Κοντά στη μοναχή Μαρία», πού αναφερόταν στη μακαριστή Μαρία Στυλιανοπούλου. Στη συνέχεια προβλήθηκε συγκινητικό αφιέρωμα για τη μακαριστή αδελφή μας Μαρία την «ψηλή», όπως ήταν γνωστή. Ακολούθησε μικρό καλλιτεχνικό πρόγραμμα με τραγούδια αφιερωμένα στη Μάνα. Τήν όλη εκδήλωση έκλεισε με τον πατρικό του λόγο ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος.

Τήν Κυριακή τής Τυρινής, 18 Φεβρουαρίου τό βράδυ, τελέστηκε ο καθιερωμένος έσπερινός τής συγχωρήσεως στον Μητροπολιτικό ιερό ναό Παναγίας Παντανάσσης Καθολικής, χοροστατούντος του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας και συγχοροστατούντος του Θεοφιλέστατου Έπισκόπου Άμαθούντος κ. Νικολάου, οι όποιοι πλαισιώνονταν από ιερείς τής Μητροπόλεώς μας. Ο Πανιερώτατος στην όμιλία του αναφέρθηκε στη μεγάλη σημασία τής νηστείας κατά τήν περίοδο αυτή, τής Άγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής, με τίς τόσο όμορφες ακολουθίες. Πρίν από τήν απόλυση του έσπερινού ο Πανιερώτατος ανέγνωσε τή συγχωρητική εϋχή επί τή ενάρξει τής Άγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής και εϋχήθηκε σε όλους «Καλό Στάδιο».

Μέ λαμπρότητα και μέ τή συμμετοχή πλήθους πιστών ή Μητρόπολή μας τίμησε τήν Κυριακή τής Όρθοδοξίας, τον θρίαμβο τής Άγίας μας Έκκλησίας κατά τής εικονομαχίας και τήν αναστήλωση των Ίερών Εικόνων. Ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Άμαθούντος κ. Νικόλαος λειτούργησε και κήρυξε τον θείο λόγο στον ιερό ναό Άγίας Νάπας. Τελέστηκαν μεταξύ άλλων τά

μνημόσυνα τών Δημάρχων καί εὐεργετῶν τῆς πόλεως καί ἐπαρχίας Λεμεσοῦ. Πρὶν τὴν ἀπόλυση, καί κατὰ τὴν τάξη τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας, πραγματοποιήθηκε ἡ λιτάνευση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων καί ἀναγνώσθηκε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως καί τὸ Συνοδικό κείμενο τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Μεῖ ἰδιαίτερη χαρά ὑποδέχθηκε ἡ Μητρόπολή μας στίς 28 Φεβρουαρίου, τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ.κ. Ἰωάννη καί τὴ συνοδεία του. Μετὰ τὴ θερμὴ ὑποδοχὴ ἀπὸ τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας κ. Ἀθανάσιο, συζητήθηκαν διάφορα τρέχοντα ἐκκλησιαστικά θέματα. Τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀντιοχείας καί τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη μας συνδέει χρόνια ἀδελφικὴ φιλία ἀπὸ τὰ φοιτητικὰ τους χρόνια.

Ἐορτάστηκε μέ λαμπρότητα ἡ Θεομητορικὴ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου καί ἡ Ἐθνικὴ Παλιγγενεσία τοῦ 1821 στή Μητρόπολή μας. Τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς στόν ἑσπερινό ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Ἀθανάσιος, χοροστάτησε στόν πανηγυρίζοντα ἱερό ναό Παναγίας Εὐαγγελίστριας στὰ Κάτω Πολεμίδια. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος, χοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στόν ἱερό ναό Εὐαγγελισμοῦ στή Λόφου.

Τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς τελέστηκε πανηγυρικὴ Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία στόν Καθεδρικό ναό Ἁγίας Νάπας προεξάρχοντος

του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου μας κ. Αθανασίου. Μετά τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἀκολούθησε πανηγυρική Δοξολογία γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, τῆς ὁποίας προεξήρχε ὁ Πανιερώτατος. Παρέστησαν μεταξύ ἄλλων Δήμαρχοι τῆς πόλεώς μας, Πολιτειακοὶ ἄρχοντες, βουλευτές, ἐκπρόσωποι τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Ἀστυνομίας. Τὸν πανηγυρικό τῆς ἡμέρας ἐκφώνησε ὁ πρῶτος Λειτουργὸς Ἐκπαίδευσης κ. Στέλιος Θεοφίλου.

Ἀκολούθησε πομπή πρὸς τὸ Μνημεῖο Ἡρώων, στὴν ὁμώνυμη πλατεία, ὅπου κατατέθηκαν στεφάνια ἀπὸ τὸν Πανιερώτατο, τοὺς ἐπισήμους, κόμματα καὶ ὀργανώσεις. Οἱ ἐορτασμοὶ γιὰ τὴν Ἐθνικὴ ἐπέτειο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης κορυφώθηκαν μὲ τὴν καθιερωμένη μαθητικὴ παρέλαση, τὸν χαιρετισμὸ τῆς ὁποίας δέχθηκε ὁ Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος. Σ' αὐτὴ παρέστη καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθούντος κ. Νικόλαος. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀμαθούντος λειτούργησε καὶ κήρυξε τὸν θεῖο λόγο στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Εὐαγγελίστριας στὰ Κάτω Πολεμίδια.

ΝΕΕΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΕΣ

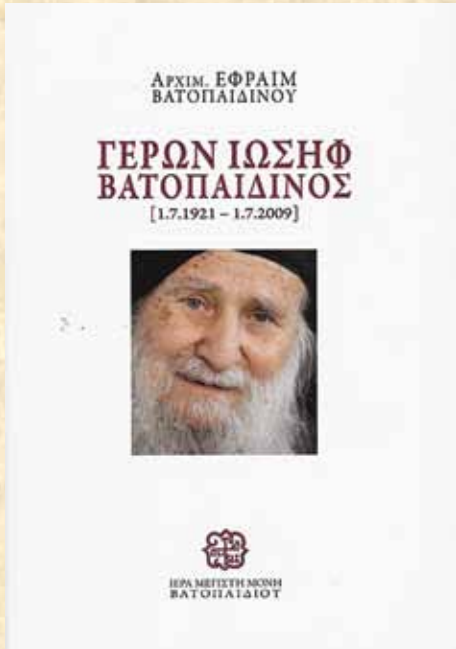
Τὸ Σάββατο 20 Ἰανουαρίου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Παντανάσσης Καθολικῆς, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας χειροτόνησε σὲ διάκονο τὸν κ. Ἀνδρέα Νεοκλέους.

Τὸ Σάββατο 24 Φεβρουαρίου, ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης μας κ. Αθανάσιος τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν ἱερό ναὸ Παναγίας Χρυσαΐφυλιώτισσας Ἁγίας Φυλάξεως, καὶ χειροτόνησε σὲ πρεσβύτερο τὸν εὐλαβέστατο διάκονο π. Ἀλέξανδρο Γκόρτση.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Από τις εκδόσεις της Ίερας Μονής Τιμίου Προδρόμου Μέσα Ποταμού

Γέρον Ιωσήφ Βατοπαιδινός

Αρχιμ. Έφραϊμ Βατοπαιδινού

Έκδοση Ίερας Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου

Στό παρόν βιβλίο ο σεβαστός Αρχιμ. Έφραϊμ, Καθηγούμενος της Ίερας Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου, περιγράφει μέσα από γεγονότα τό πρόσωπο του Έκ Κύπρου Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού και ως ύποτακτικού και ως πνευματικού πατρός. Μέσα από τις πληροφορίες της ζωής του Γέροντος Ιωσήφ καταδεικνύεται ότι ο αυθεντικός χριστιανός ζει κατά Χριστόν ταπεινά, χωρίς ή καθημερινότητά του νά χαρακτηρίζεται από μεγάλες έξάρσεις, θεαματικά δρώμενα και άσκοπη Έως και βλαβερή αυτοπροβολή. Χαρισματικές καταστάσεις της πνευματικής ζωής του Γέροντος αποδίδονται μέ απλότητα και τρόπο βιωματικό, καθιστώντας κάθε διψασμένη ψυχή κοινωνό αυτών των έμπειριών και γεγονότων.

Παράλληλα, μέσα από την περιγραφή του παρόντος βι-

βλίου, Έχουμε στά χέρια μας και μία σύγχρονη ζωντανή ιστορία του Άγιου Όρους και της πνευματικής του αναγέννησης, ή οποία συντελέστηκε βαθμηδόν από τή δεκαετία του 1960 και έντεϋθεν. Καταγράφονται επίσης πολύ σημαντικά στοιχεία για τόν μοναχισμό και τήν άσκητική ζωή της Κύπρου τήν ίδια περίοδο, άγνωστα στους περισσότερους. Στίς παρούσες σελίδες της βιογραφίας του Γέροντος Ιωσήφ συμπλέκεται ή ιστορία μέ τήν αυθεντική πνευματική αναζήτηση.

Άπό τά Ουράλια στά Ουράνια

Έλένης Χατζημιχαήλ

Έξι άληθινές ιστορίες από τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλόκ, στίς όποιες δόθηκε μία μυθιστορηματική πλοκή. Έξι ιστορίες ανθρώπων πού θά μπορούσαν νά ήταν δεκαέξι, εκατόν έξι ή χίλιες έξι, πού αναζήτησαν τόν Θεό σε άθείστικα περιβάλλοντα. Έξι μαρτυρίες πίστεως και έλπίδας, για τή χάρη του Θεού, πού δέν εγκαταλείπει ποτέ τόν άνθρωπο.

